

Szerkesztőség

Arad, Acsev-palota.

Kiadóhivatal:

Aradi Nyomda Vállalat.

Bulev. Regele Ferdinand 4/22
(József főherceg-ut.)

Sürgőny cím: Közlöny, Arad.

Telefonszám:

Szerkesztőség és kiadóhivatal
151.

Megjelenik naponta reggel.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

* Főszerkesztő: STAUBER JÓZSEF. *

ELŐFIZETÉS

HELYBEN ÉS VIDÉKEN

Egész évre ... 1080 Lej

Fél évre ...

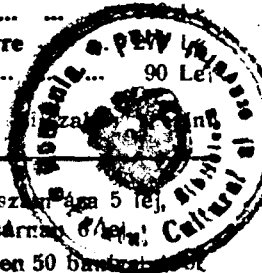
Negyed évre ...

Havonta ... 90 Lej

Hirdetések

Egyes példány ára 5 lej,
vasárnap 6 lej.

Bucurestiben 50 Bulev. ...

A válság kalózzai.

Folyton terjedő, állandóan súlyosbódó, a gyógyulás reményét alig nyújtó beteges tünetek mutatkoznak Románia gazdasági életnek nevezett legfontosabb szervén, amely szíve, vére és jól megépített fundamentuma kellene hogy legyen minden országnak. Ezek közé a beteges tünetek közé tartoznak a csalárd bukások, a szökött bankárok, a megkárosított hitelezők és mindazok a hasonló dolgok, amelyekről olyan tragikusan sokszor olvashatunk az újságokban.

Aki ismeri az emberek gyarlóságát, az tudja, hogy vannak társadalmi jelenségek, amelyek néha epidémiaszerűleg lépnek fel. És ezeknek is, mint minden társadalmi jelenségnek gazdasági okai vannak. Ilyenek a járványyszerűleg fellépő öngyilkosság, az izléstelen táncok, a hitvány és pornográf irodalom felburjánzása és ilyen a labilis gazdasági alapon álló kereskedelem, amely kitermeli magából a labilis enklócsöket is. A könnyen és gyorsan meggazdagodott kereskedők egyrésze nem képes türelmesen várni és harcolni a lértért. Hozzá van szokva ahhoz, hogy pénztárába csóstól hulljon a pénz, hogy minden lépése, minden szava már jövedelmet biztosítson számára. Nem képes beleilleszkedni a tisztességes kereskedők mentalitásába.

Ezek a háboruszierte kereskedők irtóznak a lassu vagyongyűjtéstől és ha akadályokat látnak céljuk előtt, könnyen feláldozzák becsületüket a vagyonszerzés kedvéért. Már pedig a mai gazdasági helyzet nem alkalmas a vagyongyűjtésre. Románia vámtörvényei, adótörvényei, magas vasúti tarifái és mindazok az intézkedései, amelyek mázsás sullyal nehezdednek a kereskedőkre, a tisztességes kereskedelem elé is olyan akadályokat gördítenek, amelyek megölik élető erejét. A kereskedelem parazitái pedig nem akarnak akadályokat látni és felhasználnak minden módot és alkalmat a gyors vagyongyűjtésre; így születik meg az az epidémia, amelynek egyik áldozata, vagy bünöse a ma leplezett aradi kereskedő, aki milliókkal károsította meg jóhiszemű hitelezőit.

Az emberek megvetése kíséri az ilyen kereskedőt és az a kívánság, hogy minél előbb vegye el jól megérdemelt büntetését. Azonban egy közmondás jut eszünkbe, amely gondolkodásra kényszerít: „Alkalom szüli a tolvajt!” Bizonyára vannak bünös hajlamu emberek, akik bármilyen körülmények között képesek arra, hogy embertársaiknak kárt okozzanak. De nézzünk csak vissza a régi, háboru előtti időkre. Hallottunk-e ilyen tömegben, szinte naponta arról, hogy egy-egy város ismert kereskedője, vagy bankárja megszökiék a hitelezők és ügyfelek millióival? Vagy ha nem akarunk visszamenni, kutassunk más országokban. Ezt a nagyarányu és megdöbbentő lelkiismeretlenséget talán sehol sem tapasztalhatjuk. Ezekből a tünetekből világosan megállapítható, hogy a hibás gazdasági berendezkedés nagyban hozzájárul ahhoz, hogy Románia testén megteremjenek a gazdasági kalózzok és paraziták, amelyek kísérői a súlyos betegségnek. Meg kell könnyíteni a tisztességes kereskedők életét, munkáját, hogy önmaguk küzdhessenek azok ellen, akik nem közéjük valók, könnyíteni kell a súlyos terheiken, hogy ne legyenek rántalva a vándorbortalanokkal való üzleti összeköttetésekre.

Ujból reménykedhetnek az aradi nem-állampolgárok

Franasovici miniszter megkezdte a régi állampolgársági törvény reviziós munkálatait. — A belügyminisztériumban gyűjtik az adatokat a törvényrevizióra. — Milyen szempontok fognak érvényesülni az új törvénnyél? — Törvényrevizióról vagy állampolgársági lista felülvizsgálásáról van szó?

(Az Aradi Közlöny bucaresti szerkesztőségének telefonjelentése.) Erdélyben, de magában Aradon is rengeteg azoknak a száma, akik valamilyen okból kimaradtak az állampolgársági listából, akiknek a feje fölött állandóan Damokles kardjaként lebeg a kiutasítás veszélye. Megbízható becslések szerint majdnem százezernyi ilyen állampolgár él Erdélyben, akik a Marzescu-féle állampolgársági törvény szerint nem tekinthetők román állampolgároknak, mivel a lezárt állampolgársági listán nem szerepelnek. Az állampolgársági törvény ugyanis nem kutatja az okot, hogy miért maradtak ki annak idején a listából. A törvény hideg szavai félreérthetetlenül kimondják, hogy: állampolgárnak tekinthetők azok, akik a valamilyen község állampolgári listáján szerepelnek. A Marzescu-féle törvény szerint csupán azok vehetők fel utólag az állampolgársági listába, akik az összeírás idején nem voltak a községben s ezt kellő okmányokkal igazolni is tudják. E törvény végrehajtási utasítása szerint az ilyen „kimaradtak” a község primárjától kérhetik az utólagos felvételüket a listába és ha a primár elutasítaná a kérésüket, negyven nap alatt fellebbezhetnek ez ügyben a belügyminiszterhez. Azonban ugylátszik, hogy még ezen a módon is — legalább a minisztérium szerint — túl sokan is megszerezhették az állampolgárságukat, mert egy újabb rendelet szerint, már az ilyen kérvények fölötti polgármesteri döntés előbb a belügyminisztériumba küldendő feléletes jóváhagyás céljából. Ez pedig azt jelenti, hogy hónapokig tart, míg a válasz — mely azonban most már majdnem mindig elutasító — megérkezik Bucurestiből. Így tehát csak nagyon kevesen juthattak be utólag az állampolgári listába a Marzescu-törvény e szakasza alapján és továbbra is százezernyi „állampolgárságnélküli állampolgár” várta türelmetlenül, hogy valami történjék az ügyükben.

Hogyan növekedett százezerre a kimaradott állampolgárok száma.

Az állampolgársági listákból kimaradtak legtöbbje — aggódva a bizonytalan helyzetük miatt — beadta a nacionalizálási kérvényét, amelyhez minden „idegen” állampolgárnak joga van. Tehát lemondott minden idegen állampolgárságáról és kérte a román államot, hogy vegye fel állampolgárai közé. A törvény szerint, az ilyen idegen alattvalók csak tíz év múlva lesznek tényleges román állampolgárok és ez idő alatt azonban részecülnek a román állam védelmében. Tehát

az erdélyiek, akik itt születtek, itt van házuk, földjük, itt katonáskodtak — most mint „idegen” alattvalók, tíz évre lemondtak minden alkotmányos polgári jogokról, tíz évig, mint megírt „védelem alatt álló” alattvalók szerepelnek. De igen sokan voltak olyanok is,

akik egy lépést sem tettek eddig, mert lehetetlennek tartották azt, hogy az állampolgári listából való kimaradás — tehát egy formahiba folytán — elveszthessék állampolgárságukat. Mert hiszen mindnyájan, akik ott voltunk a listák összeállításánál, jól tudjuk, hogy ott bizony különböző szempontok is érvényesültek és főleg ez okozta azt, hogy a kimaradottak száma elérte a százezres számot.

Miért nem orvosolta a bajokat az Averescu-kormány.

Az Averescu-kormány alatt Bucsan kisebbségi miniszter vette a kezébe ezt az ügyet és akkor bizonyos számításokat is végeztek, hogy tulajdonképpen mennyi volna is azoknak a száma, akik állampolgársági bizonyítvány nélkül éltek ez országban bizonytalan életüket. És akkor megdöbbentő szám adatokat gyűjtöttek össze a belügyminisztériumban. Goga belügyminiszter egy parlamenti beszédében megemlítette, hogy csak Szatmár és Máramaros-sziget környékén hetven ezer ilyen állampolgárságnélküli „idegen” él, s ugyanez volt a helyzet Nagyváradon és Aradon is. Minden valószínűség szerint a kimaradottaknak ez az igazán nagy száma volt az, ami megakasztotta a további munkát és ami elvette az Averescu-kormány kedvét, hogy a régi Marzescu-féle állampolgársági törvény revizióját elővegye.

Megkezdődik az állampolgársági törvény reviziója.

Ez volt a helyzet, amikor a liberális kormány átvette az uralmat. Az új kormány első heteit a választások foglalták le, azonban a listákból kimaradottak és állampolgársági okmány nélküliek rohama egy percre sem szünt meg a belügyminisztérium ellen. Szinte naponta jöttek kérvényezők a legbonyolultabb esetekkel, mellyel szemben a belügyminisztérium tisztviselői szinte tanácstalanul állottak, s csak egy válaszuk volt:

— Tessék várni... a Marzescu-féle állampolgársági törvény egyes szakaszai annyira hiányosak és az élet annyi furcsa esetet produkált, hogy itt csak egy megoldás segíthet — az állampolgársági törvény erőves reviziója. Módot kell adni mindenkinek, akinek erre jogalapja van, hogy végre megkaphassa az állampolgárságát.

És ma végre megtörtént az első lépés. Bucuresti-i munkatársunk teljesen megbízható forrásból, úgy értesült, hogy Franasovici miniszter, magához kérte az állampolgársági ügyekkel foglalkozó osztály vezetőjét és elrendelte, hogy a még Bucsan miniszter korában gyűjtött anyagot rendezzék és dolgozzanak ki egy tervezetet az állampolgársági törvény reviziójára.

Alkalmunk volt a belügyminisztérium egyik magasrangú tisztviselőjével is ez ügyben beszélni, aki a következőket mondta ez ügyben:

A belügyminisztériumban már nagy vonásokban készen van a revíziós törvénytervezet.

A belügyminisztériumban hatalmas dosz-sziában vannak összegyűjtve a törvény-revizió szükségességét igazoló esetek. Továbbá megvan már a készülő törvény tervezete is és így nagyon hamar Franasovici miniszter asztalán lesz az az elaborátum, melynek alapján a törvénytervezet elkészülhet. Abban az esetben, ha Franasovici miniszter magáévá teszi a törvénynek az Averescu-kormány-szerű revízióját, akkor a revízió két célja lesz.

A tervezet első része módot fog nyújtani azoknak, akik valamilyen oknál fogva, nem jutottak be az állampolgársági listákba, hogy ezt utólag pótolhassák. Két-három hónapos rövid terminust adnak mindenkinek, hogy utólag adják be kérvényüket, továbbá gondoskodás történik azokról is, akik külföldön tartózkodnak, hogy a konzulátusoknál és követségeknél jelentkezhesse nek. Szóval a tervezet első része segíteni óhajt a kimaradottakon. A tervezet második része viszont a már lezárt állampolgársági listák revíziójáról intézkedik. A beérkezett adatok szerint igen sokan vannak olyanok, akik jogtalanul jutottak az állampolgársági okmányokhoz.

Duca belügyminiszter sürgeti az állampolgársági törvény revízióját.

Alkalmunk volt ugyancsak a belügyminisztériumban a következő érdekes véleményt hallani a készülő tervezetről:

— A liberális kormány, mely uralomra jutása óta állandóan hangoztatta, hogy a jogrend teljes visszaállítása a célja, az állampolgársági törvény revíziójával is ezt akarja dokumentálni. Duca belügyminiszter dolgozik a kisebbségi, illetve a nemzetiségi törvényen és épen ő volt az, aki egyik legutóbbi minisztertanácson, amikor a nemzetiségi törvény megszerkesztését rábízták, szót emelt a Marzescu-törvény revíziója érdekében. Duca belügyminiszter, aki olyan hosszú ideig volt külügyminiszter, nagyon is tisztában van vele, hogy Románia 1919-ben Párisban aláírt egy nemzetközi szerződést, melyben kötelezte magát arra, hogy a szerződés aláírásakor Románia területén lakó minden polgárt felvesz állampolgárai közé. E nemzetközi szerződés harmadik pontja nyíltan kimondja, hogy Románia

teljes jogu alattvalóinak ismeri el mindazokat, — minden különösebb formalitás nélkül — akik területén laktak az elcsatolás idején.

A nemzetközi szerződés szerint — melyet a román parlament is ratifikált, — tehát nem lehet valakit elűzni az állampolgárságtól formahiba következtében, még akkor sem, ha ezt az állampolgársági lista-formaságot egy törvény is írja elő, mert a nemzetközi szerződés első paragrafusa azt is kimondja, hogy

Románia kötelezi magát arra, hogy semmi olyan törvényt nem terjeszt a parlament elé, mely ellentétben volna a nemzetközi szerződéssel.

— Minden bizonnyal Duca belügyminiszter kezdeményezésére vették most újra elő a belügyminisztériumban az állampolgársági törvényt, hogy annak emberséges revízióját elkészítsék és azok, akik még külügyminiszterisége korából ismerik Ducat, biznak is abban, hogy az új törvény nyugalmat szerez végre a százezernyi állampolgárságnélküli erdélyi állampolgárnak.

— **Tűzveszedelem robbanással.** Targul-Jiuból jelentik: Ma délelőtt hatalmas tűz pusztított Targul-Jiuban. A tűz Wokon Antal vasestergályos műhelyében keletkezett s nemcsak a műhely, de a ház is teljesen a lángok martaléka lett. Az elhamvadott tetőzet beomlása érthetetlenül nagyobb robbanás kíséretében történt, ami több tűzoltót és járőkelőt megsebesített, miután az égő tetőrészek egyik-másikát 500 méter távolságra is elröpítette a robbanás ereje. A kár közel egy millió lej. A rejtélyes tüzeset ügyében megindították a vizsgálatot, miután valószínűnek tartják, hogy merénylet történt, amit állítólag Wokon elbocsátott munkásai követtek el.

Elhúzódik az Arad tanácsa elleni vizsgálat.

Az újabb feljelentések miatt csak pénteken fejezi be munkáját Miloteanu vezérfelügyelő. — Az inspektor nyilatkozata az eddigi vizsgálat eredményéről.

(Arad, augusztus 17.) Ma is egész napon át folyt a vizsgálat az aradi városházán. Miloteanu Misu vezérfelügyelő, hogy hamarabb végezzen munkájával, most már délután is folytatja a vizsgálatot, amely — az újabb feljelentések miatt — amugy is körülbelül péntek estig elhúzódik. A mai délelőtti folyamán újból Berzovan János, a pénzügyi szolgálat főnöke és Dirlea Vazul gazdasági tanácsos referáltak az egyes ügyekről a vezérfelügyelőnek. A vezérfelügyelő ma legelőször is a városi alkalmazottak ruha- és sapkabeszerezésének ügyét vizsgálta felül, ezt azonban teljesen rendben találta. Ezután még sok kisebb ügyet vett elő, többek között a Mos Ajun (Szél)-uccai betonhid építésének ügyét, amelynek az aktáihoz — értesülésünk szerint — az építő cég nem csatolt megfelelő tervrajzot. A vizsgálat és a kihallgatások majdnem délutáni két óráig tartottak, amikor is Miloteanu vezérfelügyelő eltávozott a városházáról. Távozása előtt beszélgetést folytattunk a vezérfelügyelővel, aki a következőket jelentette ki:

— Kézhez kaptam a tanács elleni újabb feljelentéseket és ezekben az ügyekben is bevezettem a vizsgálatot. Emlélt aztán nem tudok az általam gondolt időpontra végezni, mert a vizsgálat most már körülbelül péntek estig tart. A mai naptól kezdve délután is dolgozunk, hogy időre végezni tudjak.

— Ugy hallom, hogy az aradi napilapok az autobuszok ügyében folytatott vizsgálattal kapcsolatosan azt írták, hogy egy régi szabályrendelet alapján eszközöltek a gépzemek önálló bevásárlásokat. Annyit mindenesetre leszögezek, hogy ilyen szabályrendelet nem létezik és a gépzemek legfeljebb a szokás alapjára helyezkedtek ezzel az eljárásukkal. Ez azonban mindenesetre ellenkezik a közigazgatási törvény erre vonatkozó paragrafusával, amely határozottan kimondja, hogy a városi gépzemek a városi adminisztráció alá tartoznak és nem lehetnek önálló szervek. Önállóságukat csupán a technikai ügyekben tartották meg, sőt egy-két ezer lejes bevásárlásokat a gépzemigazgató is eszközölhet, nagyobb összegekben azonban kizárólag a város vezetősége határozhat. Így van ez a régi királyságban is és a közigazgatási törvény életbelépése óta így kell lennie Aradon is.

A vezérfelügyelő eme kijelentésére Angel István dr. polgármester — aki a beszélgetésnél szintén jelen volt — nyomban reflektált s elmondotta a vezérfelügyelőnek, hogy a minisztérium egészen 1927-ig teljesen szabályszerűen, a maga egészében approbálta a gépzemek külön költségvetését, amely szemmel láthatólag csak hozzá volt a városi költségvetéshez fűzve, azonban a maga valóságában egészen külön szerepelt és csak az idén rendelte el az addig különálló gépzemek beolvasztását a városi adminisztrációba. A vezérfelügyelő erre kijelentette:

— Igen, erre vonatkozólag nekem is, a polgármester urnak is megvannak a maga nézetei.

Megkérdeztük a vezérfelügyelőt, hogy milyen vádakot emeltek az új feljelentések, illetve beadványok, erre azonban a vezérfelügyelő kitérően válaszolt:

— Ezekre nézve — mondotta — én nem adhatok felvilágosításokat. Még akkor sem, ha az én meggyőződésem szerint valamelyik vád máris beigazolt volna, mert nem tudhatom, hogy a belügyminisztérium, vagy a legfelsőbb közigazgatási tanács nézete igyezik-e az enyémmel. Előre pedig nem prejudikálhatok. Különbösen is nem ismertethetek vádakot, mielőtt azok abszolút beigazolást nem nyernek, mert — s ezt ma utólag hangsúlyozhatom — addig, míg ez a tanács és a mostani polgármester hivatalban van, nekem nem kompromittálni, hanem védeni kell azok presztizsét...

A vezérfelügyelő ma délután öt órakor folytatta a vizsgálatot, amely alkalmából az újabb feljelentésben felhozott városi földek bérbeadásának ügyét tette vizsgálat tárgyává. A város ugyanis azokat a kisebb földterületeket, amelyek nehezebben hozzáférhetők és így

nem érdemes házi kezelésben megművelni azokat, bérbeadta. A feljelentés szerint ezek körül a bérbeadások körül is szabálytalanságok történtek. Az ügy referense Dirlea Vazul gazdasági tanácsos volt, aki részletesen informálta a vezérfelügyelőt a bérbeadásról és annak körülményeiről. A feljelentés szerint ugyanis a város nem művelte saját rezsiben földjeit, hanem tetszés szerint, a törvények betartása nélkül, adta ki azokat. Dirlea Vazul erre ma elmondotta a vezérfelügyelőnek, hogy a város 300 hold földet saját kezelésben művelt meg, a kisebb parcellákat pedig előzetesen meghirdetett nyilvános árlejtésen adta ki. Egy másik vád szerint a szennyvíztelep földjét a város vezetősége politikai hűveinek adta bérbe, mire a gazdasági tanácsos kijelentette, hogy ezeket a földeket is nyilvános árlejtés útján vette bérbe egy Macean Cornel és társai név alatt tömörült földművescsoport. Vádpontot képezett a repülőtéri 120 holdas legelő bérbevétele, amelyhez a feljelentő azt a megjegyzést fűzte, hogy a város másodkézből vette bérbe attól, aki a bérletet a hadseregtől megkapta, sokkal magasabb áron, mint ahogyan az eredeti bérlő kapta. Erre vonatkozólag is igazolást terjesztett be a város, hogy 50.000 lej bérért vette ki a legelőt, s már beszédte a legelőtől gazdáktól ezt az összeget, így tehát a bérlet nem volt hátrányos.

Ezután sor került azoknak az előlegeknek a megvizsgálására, amelyeket a gépzemek különböző kiadásai fedezésére a várostól felvettek. A körülbelül 6 millió lejt kitevő előlegekre vonatkozólag azt a felvilágosítást nyújtották a vezérfelügyelőnek, hogy a gépzemeknek több milliót kitevő követeléseik van, amit azonban egyelőre nem tudnak behajtani. Ezeket a követeléseket a városi pénztár hajtja be és ezeknek a terhére adtak kölcsönt a gépzemeknek, hogy az üzemet folytathatják. A délutáni vizsgálat körülbelül este 8 órakor ért véget s annak folytatását csütörtök reggelre halasztotta Miloteanu vezérfelügyelő.

Jakabffy Elemér Genfben.

Az országos Magyar Párt alelnöke elutazott a genfi kisebbségi konferenciára.

(Az Aradi Közlöny lugoji tudósítójának távirata.) Augusztus 22-én kezdődik — mint azt jelentettük is már — Genfben az európai kisebbségek kongresszusa, amelyre az egyes kisebbségi csoportok képviselői jórésztben már el is utaztak. Romániából a magyar kisebbség képviselőiben Jakabffy Elemér dr., az országos Magyar Párt alelnöke, a Lugojon (Lugoson) megjelenő Magyar Kisebbség szerkesztője és Balogh Artur dr. volt szenátor vesznek részt a genfi kisebbségi konferencián. Jakabffy Elemér dr. ma utazott el a Simplon-expresssel Genfbe. Elutazása előtt — ottani munkájáról — az alábbiakban nyilatkozott tudósítónknak:

— A genfi európai kisebbségi kongresszusban a romániai, csehszlovákiai és jugoszláviai magyar kisebbségek is képviseltetik magukat. Romániából Balogh Artur dr. és én, Jugoszláviából Deák Leó és Strelitzky Dénes, Csehszlovákiából Szüllő Géza és Flachbart Ernő mennek Genfbe, az illető országok magyar kisebbségeinek képviselőit. A magyar kisebbségi delegátusok, mint minden évben, az idén is élénk részt vesznek a kongresszus tárgyalásain és vitáin. Szüllő Géza, a kongresszus egyik alelnöke, a kisebbségi problémáról általánosságban fog beszélni a kongresszus megnyitása alkalmával, Balogh Artur dr. annál a napirendi pontnál fog felszólalni, mely a kisebbségi jogok és az államszuverenitásának viszonyát taglalja, Flachbart a kisebbségi szervezetről és sajtóügvekről beszél, a jugoszláviai magyar kisebbségek küldötteinek valamelyike a nyelvhasználat kérdéséről fog előadást tartani, míg én ahhoz a tárgyhoz szólok hozzá, melynek címe: A nemzeti sovinizmus, mint az európai béke veszélyeztetője.

Huszmillió passzívával megszökött egy aradi nagykereskedő

Egy ismert aradi textilnagykereskedő szenzációs eltűnése. — Vándor Bertalan hónapok óta készült a bűnös manipulációra. — Adósságot adósságra halmozott és súlyos összegekkel károsította meg hitelezőit. A hitelezők lezárták a Vándor-féle üzletet. — Az aradi rendőrség közözlőlevelet adott ki a két Vándor-fivér ellen.

(Arad, augusztus 17.) A pangó gazdasági élet okozta labilis erkölcsök ismét magukkal sodortak egy aradi nagykereskedőt, a ki hír szerint sokmillió lej adósság hátrahagyásával és bizonyára többmillió készpénzzel, áliitól Amerikába szökött. Ez az eset nemcsak kereskedelmi körökben keltett nagy felűntést, hanem szenzáció erejével hatott a város közönségére is, mert az illető kereskedő, Vándor Bertalan, aki amellet, hogy dúsgazdag ember hírében állott, egy emeletes ház tulajdonosa is volt a str. Metianu (Forray)-uccai textíliüzletében állandóan a vevők tömege várakozott. Egyelőre még beláthatatlan Vándor Bertalan váratlan távozásának a következménye. A leleplezés olyan hirtelen jött, hogy eddig a hitelezőknek csak egyrésze jelentkezhetett és akik első meglepetésükből felőssuva, egyelőre nem tehettek egyebet, mint-hogy közjegyzőileg lepecsételtették Vándor üzletét. Amikor ma reggel a hivatalos közegek megjelentek az üzletben, hogy azt lezáriák, hatalmas tömeg gyülekezett a cég óriási kirakatai előtt és futótűzként terjedt a városban a hír, hogy Vándor Bertalan megszökött. A hitelezők eddig körülbelül tizenöt millió lej erejéig jelentkeztek, de ez az összeg előreláthatólag legalább duplájára fog emelkedni, hiszen a nagykereskedő bűnös manipulációi még csak tegnap derültek ki és ma kerültek csupán a nyilvánosság elé. Érdekes, hogy egy budapesti cég megbizottja ma már Aradra érkezett, érintkezésbe lépett a Vándor-cég hitelezőivel és bejelentette, hogy cégének 7000 svájci frankkal tartozik Vándor Bertalan. Egyesek ugyan még mindig optimisztikusan akarják magyarázni Vándor feltűnően sokáig tartó távollmaradását, azonban ma olyan adatok kerültek nyilvánosságra, amelyek világosan igazolják a bűnös manipulációra való előkészületeket és ami aztán arra kényszerítette a cég egyes hitelezőit, hogy ma már bünvádi feljelentést tegyenek Vándor Bertalan, sőt a nagykereskedő személyzete ellen is. A valóban szokatlanul nagy szenzációt keltett nagyszabású ügy részletei a következők:

Korlátlan hitelt élvezett a szolidnak ismert Vándor Bertalan.

Vándor Bertalant szolid és jó kereskedőnek ismerték úgy a hitelezők, mint a cég nagyszámú vevőközönsége. Ezt a bizalmat szemmeláthatólag igyekezett is kiérdemelni Vándor, mert a hitelezők az utolsó pillanatig megkapták követeléseiket és csak most az augusztus 15-iki lejáratok robbantották ki azt a szenzációt, amely igazolta, hogy Vándor Bertalan hónapok óta előre megfontoltan, rendkívül ügyesen készítette elő a szökésre. Épen a szolidágában és megbízhatóságában való hit nyitotta meg számára azt az utat, amelyen bünei és büntetése elől elmenekülhetett. Megbízhatóságának tudható be az is, hogy hitelezői szinte minden feltétel és biztosíték nélkül ellátták pénzzel és áruval.

Hat hónappal ezelőtt kezdődtek az előkészületek a szökésre.

Akik jól ismerik Aradon Vándor Bertalant és üzleti mentalitását, azok ma már sejtik, hogy mitegy hat hónappal ezelőtt született meg agyában, az a terv, hogy minden módon és minden eszközzel olyan vagyont gyűjtson, amellyel biztosítja magának és hozzátartozóinak megélhetését. Ezt a tervet pedig csakis úgy vihette keresztül, ha bűnös eszközökhöz folyamodik. A jó menetelő üzlet, a nagy forgalom ugyanis az utóbbi időben már csak látszat volt. Vándor Bertalan, aki szeretett nagy vállalkozásokba kezdeni és nagystílusú kereskedőnek akarta magát kijátszani, belátta, hogy Arad és a mai konjunktúrák nem igen alkalmasak céljainak elérésére. Egyik vállalkozásával — szerinte is — százezreket veszített.

És akkor kezdődött meg üzletének hanyatlása is. Nagy személyzetet tartott és áruit olyan csekély haszonnal árusította, hogy alig fedezte rezsijét. Akkor már háztulajdonos volt Vándor Bertalan és pazarul berendezett ötszobás lakása telve volt értékes szőnyegekkel, festményekkel és drága antikvitásokkal. Milliókat ért a ház és a lakás és — ugylátszik — Vándor nem akarta ezeket a nehezen megszerzett milliókat üzletére ráfizetni. Ránehezdedtek az ő üzletére is a minden kereskedőt érintő nehéz gazdasági viszonyok és megkezdte a beszerzési áron való árusítást, közben azon igyekezett, hogy nagy kölcsönöket és hitelben nagy árukészleteket szerezzen be. Hogy pedig ne veszítse el hitelezőinek bizalmát, lejáratkor mindig pontosan fizetett.

Adósságot adósságra halmozott, majd nyaralni küldte a családját, végül ő is elutazott.

Rendkívül ügyes számítás volt ez Vándor Bertalantól, mert ezzel sikerült elérnie, hogy még nagyobb összegű hiteleket kapjon. Közben pedig poton áron kótyavetyélte el nagytömegű árukészletét s minden dolgát úgy igyekezett elkészíteni, hogy a most bekövetkező lejáratok már ne találják idehaza. Szent István-uccai házára, amely körülbelül egymillió 200 ezer lejt ér, kétmillió lej kölcsönt vett fel egy aradi pénzintézetől. Ez a túlértékelés nem is a pénzintézet könnyelműségének tudható be, mert hiszen mindenki, így az intézet is feltétlenül meg volt győződve arról, hogy — mint eddig is mindig — Vándor idejében eleget tesz fizetési kötelezettségeinek és sohasem kerülhet sor arra, hogy peres uton kelljen követelni a házra betáblázott összeget. Vándor előnyös hírét alaposan kihasználta. Majdnem minden aradi bank készpénz- és ugyszólván minden aradi, emellet igen sok timisoarai és brasovi nagykereskedő is jelentős mértékben áruhitelzője lett. Vándornak, aki úgy intézte ügyeit, hogy a fizetési és váltó-lejáratok augusztus végén és közepén történjenek meg.

Vándor június végén feleségét és két gyermekét áliitól Gradoba küldte. Hogy tényleg odamentek-e, azt senki sem tudja bizonyosan. Tény az, hogy utlevelet váltott számukra, amely egész Európára szólt. Ő maga csak július közepén utazott családjá után és hogy mit csinált június végétől július közepéig Aradon, az csak most, a nagy leleplezőkor derült ki. Üzletét öccsére, Vándor Sándorra bízta, ő pedig lassanként tuladott lakásának legértékesebb tárgyain. Elűnt lakásából egy rendkívül értékes börgarnitúra, egy drága zongora, az összes perzsák és a legértékesebb festmények. Hogy hová lettek ezek a dolgok, annak kiderítése a most meginduló bünygyi vizsgálat dolga lesz. Miközben értékes tárgyait elhelyezte, igyekezett a vele összekötöttségben levő cégektől minél több bizományi árut szerezni. Szívesen is adtak neki, mert hiszen Vándor mindig eladta az üzletében levő árukat, és pontosan elszámolt a bizományi céggel.

Vándor Bertalan pedig, amikor alaposan elkészített mindent, eltávozott Aradról. Előkészületei közé tartozott az, hogy Bucurestiben amerikai utlevelet szerzett a maga és a családja részére. Megkapta a beutazási vizumot, mert Északamerikában lakó Mayer nevű sógora közbenjárására meghívták Vándor Bertalant egy kisebb város zsidó hitközségéhez rabbinak. Csak most derült ki, hogy miért tanult Vándor Bertalan hónapokon keresztül Ladiszlay József aradi színésztől angolul és hogy miért növesztett szakállt: készült az amerikai rabbi-pályára. Távozásakor elbucszott mindenkitől. Meglátogatta hitelezőit is. Senki sem gondolt arra egy pillanatig sem, hogy ez a távozás egyuttal szökés is. Elutazása előtti napon egy ékszerésztől még éksze-

reket vásárolt felesége részére hatszázhuszezer lejt.

Felfedezik a bűnös manipulációkat, a nagykereskedő öccse is megszököik.

Az utóbbi napokban a nagyobb lejáratok előtt aztán a Szécsi és Társa-cég aradi üzletvezetőjének tudomására jutott, hogy a Vándor Bertalan-cégnél beszerzési áron alul adják az árukat. A Szécsi-cégtől nagyobb értékű áru volt Vándornál bizományba, azért az üzletvezető elhatározta, hogy utána néz a különös dolognak. Tegnap reggel be is ment Vándor Forray-uccai üzletébe és feltűnt neki, hogy a polcok csak látszólag vannak beburkolva vásznakkal, szövetekkel és egyéb textilárukkal, amelyek úgy festettek a laikusok szemében, mint a hibátlan végárúk. E ravasz trükk láttára az üzletvezető veszélyeztetve látta a Szécsi-cég áruit is és kérdőre vonta Vándor Sándort. Vándor kijelentette, hogy a hiányzó áruk értékét még aznap kifizeti. Ez a válasz azonban nem volt kielégítő, mert kézre fogható volt a család és Vándor Sándort vagy azonnali fizetésre, vagy pedig az áruk nyomban való visszaszállítására szólította fel.

Erre történt, hogy Vándor Sándor, a cég főnökének öccse tegnap este azzal az ürügyel, hogy Temesvárra utazik, ahol nagyobb összeget kap, eltávozott Aradról s nem is tért vissza többé. A felfedezett család híre aztán valóssággal futótűzként terjedt el az aradi hitelezők között. Ma reggel már temesváriak és esti órákban a külföldi hitelezők is jelentkeztek. És ma reggel aztán a Szécsi-cég, valamint a hozzá csatlakozott hitelezők és a cég alkalmazottainak kérésére Beles dr. közjegyző helyettese Deutsch Izsó dr. lezártatta és lepecsételte a Vándor Bertalan üzletét. A ma és tegnap jelentkezett hitelezők megbizottjai pedig értekezletre gyűltek össze, azonban egyelőre tehetetlenül állanak, mert olyan gyanúok is merültek fel, hogy a Vándor-cég az utóbbi napokban elhordatta az árukat az üzletből és csak alig néhány ezer lejnnyit hagyott bent. Ez alapos gyanu következtében a hitelezők ma bünvádi feljelentést tettek Vándor Bertalan és Vándor Sándor ellen.

Husz millió lejre rug a megszökött nagykereskedő passzívája.

A cég hitelezői között szerepelnek Aradról Menczer Oszkár-cég körülbelül százezer lej erejéig, Krammer Sándor-cég százötvenezer, a Temesvári Gyapjuipar Rt. ismeretlen összeggel, Erber és Fleischmann-cég százszázhuszezer lejjel, a Szécsi-cég tizletei körülbelül egymillió lejjel, a budapesti Kartonnyomó gyár 7000 svájci frankkal, a Berger és Eichner, valamint Németh, Szenes és Schwarz aradi cégek, kivülük még több temesvári pénzintézet és nagykereskedő, akiknek követeléseit egyenkint is több millióra rugnak.

Jellemző Vándor Bertalan gondos előkészületeire az, hogy pár hónappal ezelőtt édesapját költöztette el Aradról, egyik unokahugát Amerikába és másik unokahugát pedig Budapestre utaztatta el. Utánuk felesége és gyermekei, majd ő maga hagyták el Aradot. Hozzávetőleges számítás szerint husz-huszonötmillió adósságot hagyott hátra Vándor Bertalan és nem lehetetlen, hogy ugyanennyi összeget vitt magával. Az aradi államrendőrség közözlő levelet adott ki a megszökött kereskedő ellen, de egyben öccse, Vándor Sándor ellen is és a cég alkalmazottait pedig ma dél-előtt és délután kihallgatta s kihallgatás után aztán elbocsátotta őket. Az ügyben még szenzációs fordulatok várhatók, részben mert az ügy nyilvánosságra kerülésével jelentkeznek majd az összes hitelezők és a nyomozás fogja megállapítani, hogy hová tűntek el az üzletből a sok milliót érő áruösszegek, amelyeket Vándor Bertalan bizományba kért számos erdélyi és külföldi nagykereskedőtől.

— Megkezdődött a Szent István-hét. Budapestről jelentik: Ma éjjelkor kezdődött meg a Szent István-hét. A hidakon és épületeken már függnek a zászlók. Az ünnepi kirakatok 5—10 százalékos áreszállítást hirdetnek. Az üzleteket este hét óráig tartják nyitva, míg a kávéházak és éttermek záróráját felfüggesztették.

A szépségápolás

Ígazán eredményes csak akkor lehet, ha megfelelően megválogatjuk azokat a szépítőszereket, amelyek segítségével egészséges, fiatalos, üde arcbőrt, puha, sima és fehér kezeket akarunk elérni. Az egész föld kerekén keresve sem találhatunk erre alkalmasabb és megbízhatóbb készítményeket, mint a

DIANA

3114

ARCKRÉMÉT, SZAPPANT és PUDERT.

Ezek nemcsak megvédik az arcbőrt, hanem eltüntetik a mezelevő hibákat, u. m. a szemölcsöt, pattanásokat, miltesszereket, májfoltokat, pörnsenéseket.

Mindenütt kapható!

A gazdátcsere a Keleti Újság.

Hogy történt a lapváltás megvétel. — Érdekes személyi változások a lapnál. — Augusztus 27-én választják meg az új igazgatóságot.

(Az Aradi Közlöny cluj-i kolozsvári tudósítójának telefonjelentése). Erdély magyarsága körében kétségtelenül nagy feltűnést, sőt mondhatni szenzációt keltett az az érdekes hír, hogy az Országos Magyar Párt eddigi hivatalos lapjának, a huszonkilencedik évfolyamban volt „Újság” című lapnak megszüntetésével egyidőben exponense, a cluj-i Minerva rt. utján megvásároltatta a „Keleti Újság” című lapot, amelynek vezetésétől ennek következtében véglegesen megvált Weiss Sándor dr. a lap volt főszerkesztője, egyben a lapkiadóvállalat vezérigazgatója, s az így gazdát cserélt sajtóorganum ilyen formán most az Országos Magyar Párt új hivatalos lapja lett. Ez a tranzakció különben már annál is inkább nagy feltűnést keltett, mert hasonló esemény az erdélyi sajtóban már évek óta nem fordult elő. Az érdekes lapvásárlás előzményeiről és most várható változásokról egyébként cluj-i tudósítónk most a következő részleteket jelenti:

A Keleti Újság megvásárlására vonatkozó tárgyalások mindössze három napig tartottak s miután ezen rövid idő alatt sikerült a feleknek megegyezniök, az elmúlt hét csütörtökén délelőtt már alá is írták az adásvételi szerződést, amelyet a Lapkiadó rt. részéről Weiss Sándor dr., a Magyar Párt, illetve a Minerva rt. részéről pedig Nagy László dr., a rt. ügyésze írtak alá. A szerződés szerint a Minerva rt. a Lapkiadó rt.-tól, illetve Weiss Sándor dr.-tól hat millió lej vételért vette meg a lapvállalatot s ebből egy milliót a lapvezér tulajdonát képező részvényekért, másfélmilliót pedig végkielégítésül fizetett ki, míg a fennmaradó 3 és félmillió lejt az adósságok törlesztésére fordítják. A részvényeiért kapott egy milliót különben Weiss dr. már házáat is vásárolt magának, amelynyiben megvette Mikes és Lakatos cluj-i mérnökök Fürdő uccai egyemeletes házáat.

Az érdekes lapvásárlásról a Keleti Újság szerkesztősége és a kiadóhivatal csak pönteken értesült, amikor is Weiss Sándor dr. vezérigazgató közölte Kádár Imre dr. főbizalmi-munkatárssal, hogy a Minerva rt. a lapot megvásárolta, azonban miután az új lap tulajdonos rt. általában meg van elégedve a lap eddigi szerkesztésével és adminisztrálásával, ezért a Keleti Újság egész szerkesztőségi és kiadóhivatali személyzetét változtatlanul meghagyja eddigi beosztásában. Mindössze csak annyi változás történt, hogy Torday József, a Minerva rt. igazgatója a Lapkiadó rt.

igyekező igazgatójaként már meg is kezdte működését, a szerkesztőségi tagok közül pedig Kádár Imre dr. elvi okok miatt megkezdte egyhavi szabadságát. Valószínű, hogy rövidesen végleg konszolidálódnak a tulajdonos-változással kapcsolatos dolgok s az Újság még fel nem mondott munkatársai, névszerint Paál Árpád dr. főszerk., Zágoni István és Jakab Géza szintén belépnek a Keleti Újság szerkesztőségebe. Érdekes és egyedülálló különben Darvas Simon dr. helyzete a Keleti Újságnál. Mint ismeretes, Darvas Simon dr. Dienes László dr.-ral együtt jelenleg csak

cikkíró munkatárs a lapnak, azonban az elmúlt esztendőben a Pallas hírlapterjesztő vállalat átvételkor kikötötte, hogy nyolc hónapon belül bármikor teljes jogszerű és fizetéses munkatársként visszaléphet a Keleti Újság kötelékébe. Ugy tudjuk, hogy Darvas Simon dr. ezzel a jogi helyzettel élve, szombaton már újból be is lépett a Keleti Újság szerkesztőségebe.

A gazdát cserélt lap, illetve a Lapkiadó rt. különben augusztus 27-re már rendkívüli közgyűlést hívott egybe, amelyen az új igazgatóságot választják meg.

Bonyolódik az aradi bélyeghamisítás rejtélye.

A tettenért fiatalember szenzációs vallomása az aradi vizsgálóbíró előtt. — A megvádolt állítólagos bűntárs kereken tagadja bűnrészeségét. — Elrendelték egy vulcani kereskedő elővezetését.

(Arad, augusztus 17.) Mai számunkban részletesen beszámoltunk az aradi állambiztonsági hivatal szenzációs fogásáról, amellyel véletlen körülmények folytán nagyobb szabású, többillió bélyegcsalást leplezett le. A bélyeghamisításával vádolt Fried László kihallgatása tegnap a késő délutáni órákig tartott. Fried azonban csökönyösen megmaradt ama kijelentése mellett, hogy amikor a kis kézibőröndöt a gondjaira bízták, nem tudta, hogy mi rejlik abban s így nem volt tudomása a hamisításról sem. Mára aztán szenzációs fordulat állott elő az érdekes ügyben. Radu Pascu vizsgálóbíró ugyanis ma reggel ismét kihallgatta Fried Lászlót, akit úgy látszik megtört az egynapos fogház, mert ezuttal félig-meddig már beismerő vallomást tett és Fuchs vulcani kereskedő személyében megnevezte azt a rejtélyes idegent, aki a bőröndöt azzal adta át neki, hogy Aradon juttassa el bizonyos Sapira Herman nevű fiatalembernek. A szenzációs vallomás alapján Radu Pascu vizsgálóbíró nyomban intézkedett Sapira Herman beidézésére iránt, úgy, hogy még a déli órákban megtörtént Sapira kihallgatása is. Sapira megdöbbenéssel hallotta Fried állításait és kijelentette, hogy az első szótól az utolsóig valótlan és Friednek ez a védekezési ötlete valószínűleg

onnan származik, hogy ő véletlenül éppen jelen volt, amikor a Fehér Kereszt-szálló előtt a sziguranca egyik tisztviselője igazoltatta és elővezettette Fried Lászlót, akit egyébként csak látásból ismer.

Sapira eme kategorikus kijelentésére a kitalált mese megismétlésevel reflektált Fried, aki ezuttal azonban már azt is beismerte, hogy arról ugyan tudomása volt, hogy a bőröndben 10 lejes okmánybélyegek vannak, arra azonban még távolról sem gondolt, hogy ezek a bélyeghamisítások volnának. Az a bizonyos Fuchs nevű vulcani kereskedő a vulcani pályaudvaron érdeklődött nála, hogy Aradra utazik-e s amikor igenlő választ kapott, megkérte, hogy juttassa el a kis kezitáskát egy Sapira Herman nevű aradi fiatalembernek, aki különben az aradi pályaudvaron várni fogja és a táskáról majd ráismer. Friednek ez a vallomása a nyomozás eddigi adatai szerint ugyan egyáltalán nem fedi a valóságot, mindenesetre azonban intézkedés történt az említett Fuchs nevű vulcani kereskedő elővezetésére vonatkozólag is. Radu Pascu vizsgálóbíró egyébként lapunk munkatársának kijelentette, hogy a bélyeghamisítás ügyében úgy lehet már a holnapi nap folyamán szenzációs újabb részletek kerülnek nyilvánosságra.

Mit vittek el a szerbek az aradi várból?

Magántulajdont sem kímélték az aradi várat megszálló szerb csapatok. — Teljesen kifosztották Hegedüs alezredes lakását és az értékes butorokat Szerbiába szállították.

(Arad, augusztus 17.) Az Aradi Közlöny az utóbbi napokban két ízben is foglalkozott az annakidején a Marostól délre eső területet megszálló szerb csapatok kíméletlen és erőszakos eljárásairól, azokról a megdöbbenő visszaélésekről, amelyek olyan sok könnyet fakasztottak az ártatlanul kirabolt szerencsétlen megszállottak szeméből. Mint ismeretes — és amely történelmi eseménynek ismertetésével csak a legutóbb is foglalkozott az Aradi Közlöny, — a szerb csapatok az aradi vár megszállásakor nyomban hozzáláttak az ott talált értékesebb tárgyak elszállításához és így magukkal vitték a várban volt rendkívül nagy jelentőségű kortörténelmi okmánytárat, az irodák berendezési tárgyait, sőt a kölcsön formájában igénybe vett és a forradalmi időben ott maradt magánvállalati gépfelszereléseket is. De nemcsak ilyen közhasználatu berendezéseket és felszereléseket minősítettek hadizsákmánnyá, hanem — mint most sorra kiderült — előfordult, hogy a magántulajdont, valamint a tisztán magáncélokot szolgáló tárgyakat sem kímélték meg s ha kellett, ezeket akár erőszakkal is magukkal hurcolták. Érdekes világot vet erre a kíméletlen és a középkeletre való rablásaira emlékeztető eljárásra az alább következő történet, amely most évek múltán került csak nyilvánosságra.

Miután a megszálló csapatok a vár kincstári tulajdonnak tekintett berendezési tárgyait és az okmánytárat, az összes katonai iratokkal és a tervrajzokkal együtt elszállították, sor került a várat elhagyni kényszerült volt osztrák-magyar törzstisztek lezárt lakásainak kifosztására is. A vár szerb megszállása ugyanis meglepetésszerű gyorsasággal történt, úgy, hogy a bennlakó tisztnek már nem

volt annyi idejük, hogy butoraikat és lakásuk egyéb berendezését a városba szállíthassák. Éppen ezért az illető lakásokat lezárták és lepecsételték. A megszálló szerb hadsereg előtt azonban nem igen volt szent a magántulajdon s még kevésbé respektálta a zárat. Alighogy a szerbek megszállták a várat, már a második napon hivatalos parancsra néhány katona feltörte a várépület egyik zárt helyiségét, amely előzőleg Hegedüs Ede alezredes lakásul szolgált s amely lakásban ott maradt a törzstiszt teljes, hat szobás lakásberendezése. Ennek a meglepő eljárásnál a várat megszállva tartó csapatok parancsnoka, Popovics szerb alezredes is jelen volt s különben is az ő intézkedésére történt a zárok feltörése és az ott talált ingóságok elszállítása is. Ez a lakás a szerb csapatok kivonulása után a legszomorubb képet mutatta. A hat szobás, teljesen berendezett lakásnak minden egyes butoradaraja és egyéb berendezési tárgya, a szőnyegek, képek és egyéb értéktárgyak egytől-egyig eltűntek. Az értékesebb holmikat — mint például az ezüstneműeket, festményeket, szőnyegeket, — megbízható értesüléseink szerint a tiszték vitték magukkal, a többi pedig közprédá lett. A modernül berendezett lakásban csak a csupasz falak maradtak, a butorok egy részét a szerb katonák az aradulmoui (ujaradi) piacon árverezték el, nagy részét azonban Szerbiába szállították. A szerb megszállóknak ez a vandál önkényeskedése azonban nem volt egyedülálló esemény, abban az időben számtalan hasonló erőszakoskodás történt a részükről, ezek azonban mindeddig még jórésben nem kerültek nyilvánosságra, talán azért is, mert hiába is keresték volna elidogenített tárgyaikat a szerencsétlen kárvallottak.

Petrozsényi bányáigazgató lett a CFR. vezére

Megalakult a CFR. igazgatótanácsa. — Garoflid csak az igazgatótanácsba került be. — Felforgató tendenciájú röpiratokat kobozott el a belügyminiszter. — Politikai szempontok Garoflid kinevezésénél.

(Az Aradi Közlöny bucaresti-tudósítójának távirata.) Mára aztán teljesen tisztázódott az a hatalmas szenzáció, amelyet Garoflid kinevezése idézett elő a politikai körökben. Kiderült, hogy Garoflid mégsem lett sem elnöke, sem vezérigazgatója a CFR-nek, hanem csupán annak az igazgatóságába nyert meghívást. Kétségtelenül megállapítható azonban, hogy ez a kinevezés is sok szóbeszédre adott alkalmat, mert hiszen jól informált körök egészen bizonyosra veszik, hogy Garoflid nem mint szakember, hanem mint politikus került a vasútigazgatóságba, ami viszont Bratianu Ionelnek a második kormányképes párt megalakítására irányuló törekvésével van vonatkozásban. A kormány-pártban ugyanis semmi körülmények között nem akarják a nemzeti-parasztpártot ilyennek elismerni és egy másik frakciót keresnek, amely erre a célra megfelel. Miután a kérdést illetően Averescuval nem sikerült megegyezésre jutni, felmerült annak a gondolata is, hogy a néppárt több vezető politikusa irányításával alakítsák meg az új pártot, amely aztán a liberális kormányt annak idején felváltaná. Ez a terv visszhangra is talált több néppárti vezető politikusnál s így többek között maga Garoflid is azon van, hogy vagy a nemzeti-parasztpártba lépjenek át, vagy pedig új pártot alakítsanak, amely aztán a második kormányképes párt lenne. A két eshetőség közül Bratianu Ionel az utóbbi mellett döntött és ezért most a Garoflid körül csoportosult néppárti frakciót kívánja olyannyira megerősíteni, hogy a második kormányképes párt szerepét vállalhassa.

Garoflid kinevezése különben ma szóba került a minisztertanácsban is. Ma délben ugyanis minisztertanács volt, amelyen min-

denekelőtt a lasi-i vízvezeték építésének pénzügyi feltételeivel foglalkozott, kapcsolatban az ottani kiütéses tifuszjárvánnyal. Ezután a közoktatásügyi miniszter közölte, hogy bizottságot nevezett ki a besszarabiai elemi iskolák ügyének tanulmányozására, mert ezeket az iskolákat az egyházak maguknak követelik. Dumitru közlekedésügyi miniszter ezután bejelentette, hogy ma első ízben ült össze a CFR igazgatótanácsa és elnökké Cotescut, a CFR vezérigazgatójává Teodorescut, a petrozsényi bányaművek igazgatóját választotta meg. A minisztertanács elhatározta, hogy intervénia a CFR-nél a hegyvidéki moc lakosság számára szállítandó 180 vagon tengeri szállítási költségeinek 75 százalékos redukálása végett. Duca belügyminiszter több, felforgató tendenciájú manifesztációról tett jelentést. A minisztertanács felhatalmazta a belügyminisztert, hogy saját belátása szerint intézkedjen minden ilyen esetben. A legközelebbi minisztertanács holnap lesz.

A miniszterelnökségen ma még a minisztertanácsot megelőzően ült össze a CFR igazgatótanácsa, Dumitriu közlekedésügyi miniszter elnökletével. Elnökké Cotescut választották. Dumitriu miniszter kifejtette, hogy a kormány széleskörű autonómiát ad a CFR-nek közigazgatási és pénzügyi tekintetben. Garoflid volt miniszter kijelentette, hogy előgadj a mezőgazdaság képviselőjeként az igazgatóságba történt meghívását, szükségesnek tartja azonban pontosan megállapítani az államvasutak összes hiányait és bizottság kiküldését a helyzet javítására vonatkozó javaslatok kidolgozása céljából. Az igazgatóság elfogadta Garoflid javaslatát és elhatározta, hogy holnap újabb ülést tart, amikor megválasztják ezt a bizottságot és beiktatják Teodorescu vezérigazgatót.

Mérges légy-csipés okozta az aradi strand-betegségeket

A kellemetlen kiütéseket nem fonalgomba idézte elő. — Budapesti orvostanár szenzációs felfedezése. — Csakis operációs uton lehet gyógyítani a kiütéseket.

(Arad, augusztus 17.) Néhány héttel ezelőtt — mint még ma is sokak előtt emlékeztetés — egy egészen ismeretlen különös betegség ütötte fel fejét az aradi strandolók között. A fürdőzők testén ugyanis kiütések támadtak, amelyek meglehetősen nagy fájdalommal is jártak. Az aradi orvosok tanácstalanul állottak meg az ismeretlen betegség előtt, majd néhány orvos a „fonalgombá"-nak nevezett betegséggel vélte azonosnak ezeket a kiütéseket, amelyek meglehetősen nagy gyorsasággal terjedtek is, ugyanarra, hogy nap-nap után mind többen és többen betegedtek meg Arad város társadalmának strandoló tagjai sorában. A betegek, de még az orvosok is, meglehetősen tanácstalanul álltak e szokatlan betegséggel szemben, csupán mindannyian a véleménye abban egyezett meg, hogy a fürdőzők a titokzatos bajt a strandon szerezték. Dacára annak ugyan, hogy az aradvárosi főorvosi hivatal egy felületes kiszállás után azt állapította meg, hogy a strand homokjában nem lehet betegséget kapni, ez a felfogás továbbra is erősen tartotta magát a kiütéssel megfertőzött fürdőzők között. Az egyik strandbeteg aztán, hogy e mind fájdalmasabbá váló kiütésektől megszabaduljon, nem sokat tévovázott, hanem fogta magát és Budapestre utazott, ahol egy kiváló orvosprofesszorral konzultált, aki a vizsgálata során nagy meglepetéssel konstata, hogy a szóban forgó betegség eddig kizárólag a trópusokon fordult elő, eddig teljesen ismeretlen volt Európában és ugyan-

ekkor az is megállapítást nyert, hogy a fürdőzők minden kétséget kizáróan a strandon szerezték ezeket a kellemetlen kiütéseket.

Dr. Balassa Géza ismert aradiuoui (uj-aradi) magánzó is ama „boldog fürdőzők" közé tartozott, akik ezt a kellemetlen „strand-emléket" megszerezték. Miután úgy gondolta, hogy — lévén a betegség meglehetősen ismeretlen — az aradi orvosok aligha tudnak rajta segíteni és amellől a kínzó fájdalmait napról-napra csak fokozódnak, hirtelen elhatározással Budapestre utazott, ahol dr. Török Lajos neves orvostanárt kereste fel, aki egyike a legkiválóbb magyar bőrgyógyászoknak. A tanár a legnagyobb meglepetéssel vizsgálta meg aradi betegét, nagyított vett elő és azzal szemlélte hosszasan a különös kiütéseket, majd kijelentette, hogy ez a betegség — tudomása szerint — eddig Európában még nem fordult elő. A vizsgálat alatt ugyanis azt is megállapította, hogy a betegséget semmiféle fonalgomba, hanem egy „oestrus" nevű légy, csipése okozza, amely főleg marhák és juhok közelében található és amely befurja petéit a bőr alá. Ez a légy azonban Európában még nem támadott meg embereket, csupán a trópusokon fordul elő, ahol igen gyakran kínzó fájdalmak között még halált is okozott ez a légycsipés.

Az orvostanár ugyanekkor kérdést intézett dr. Balassához, vajon nem fürdőzés, vagy strandolás közben szerezte-e a kiütéseket, a válasz után pedig azt tudakolta, szoktak-e marhákat, vagy juhokat a strandfürdőre

hajtani. A megerősítő válasz után még azt kérdést tette fel, hogy dr. Balassa észrevette-e a strandon darázshoz hasonló fekete-sárga színű legyeket. Dr. Balassa kijelentette, hogy igen sokat látott ezekből a strandnál repülő mire a tanár, már így a külső vizsgálat során is kétségteljesen megállapította, hogy ez az Európában egyedülálló betegség az aradi strandon látható mérges legyek csipéséből eredt. Ezek a trópusi legyek ugyanis megcsipíték a bőrt, amely alá lerakták petéiket. Ezek ott a bőr alatt megkezdtek szokásos fejlődésüket s a petékből rövidesen lárvák keletkeztek, szöveget az így megbetegedett strandolók bőre alatt apró féreg, kukacok támadtak, amelyeknek mozgása szinte elviselhetetlen fájdalmakat okoztak. A professzor ugyanekkor kijelentette, hogy a kellemetlen betegség gyógyítása pedig így történik, hogy a kiütések helyén fel kell hasítani a bőrt és a husig hatolni a késsel, hogy a lárvákat onnan kivegyék, illetve megöljék. Török tanár különben még az operáció előtt fényképfelvételeket készített a kiütésekről, amelyek valóságos szenzációt okoztak a budapesti orvosi körökben.

Másnap aztán megtörtént az operáció, amely után a beteg lényegesen jobban érezte magát, miután a kínzó fájdalmak megszűntek. A tanár ezután további kezelést rendelt, amely abból áll, hogy 10 százalékos jódooldattal kell a beteg részt beecsetelni, azonkívül *lakásban* szublimátos fürdőt kell venni, amelybe egy-két szublimátos pasztillát oldanak fel, mind-ezeket kivül pedig a beteg részt éjszakánként goulard-vizsel kell borogatni. Az orvostanár egyébként kijelentette, hogy ez a csipés, mely a trópusokon halált jelent, Európában megíthetően jóindulatú, úgy, hogy rendszerint amputálni sem kell a megcsipett testrészt. A lárvák, amelyek az emberi szervezetbe kerülnek, ugyanis nem találhatnak megfelelő táplálékra és néhány hónap alatt rendszerint el is pusztulnak. Addig azonban nagyarányú fájdalmat okoznak, miután folyton vándorolnak a testben és mindinkább a husba fúrják magukat.

Dr. Balassa Géza különben ma hazaérkezett Budapestre, meglehetősen gyógyult állapotban, bár az operáció utáni gyógykezelést egyelőre még itthon is folytatnia kell. Az aradi strandolók igen drága multság volt számára, miután sokezer lejt emésztett fel a budapesti ut, az ottani operáció és kezelés. Ebből a pénzből akár külföldi fürdőn nyaralhatott volna és ez esetben elmaradt volna két hét sok szenvedése és kínja is, amelyet az aradi strandon szerzett magának. Ez az orvosi felfedezés, amely az aradi strand-kiütések eddig titokzatos rejtélyét immáron véglegesen megoldotta, igen nagy feltűnést keltett különösen az érdekeltek körében, akik most már nem holmi fonalgombák ellen kezeltek magukat különböző kenőcsökkel, hanem alávetik magukat a radikális gyógyítási módnak, amely aztán megszabadítja őket az aradi strand e kellemetlen emlékeitől.

Ezzel azonban nincs maga a szokatlan ügy elintézve. Erre a megdöbbentő felfedezésre mindenesetre fel kell figyelniök az illetékes hatóságoknak. Nem lehet ugyanis szó nélkül elhaladniök ama tény mellett, hogy esetlegesen felületesség, nemtörődömség, hogy ne mondjuk, gondatlanság ime milyen súlyos veszélybe, kellemetlenségbe sodorhatja a város közönségét, amely a strandokon és a Marosfürdőben keres menekvést a fullasztó hőség elől, vagy azokat, akiknek szerény anyagi viszonyai nem is engedik meg, hogy külföldi fürdőkon keressenek gyógyulást, hanem kénytelenek az aradi strandot felkeresni. A hatóságoknak most már feltétlenül gondoskodniök kell arról, hogy a strandoló közönség elkerülje a hasonló veszedelmeket, hiszen nyarankint súlyos százezrek folynak be Aradon a fürdők és strandok jóvedelméből. Sürgős intézkedésre van tehát szükség, mert igen könnyen megtörténhetik, hogy a rekkenő hőségek dacára, a közönség saját jól felfogott érdekében, kénytelen lesz bojkott alá helyezni az aradi Maros-strandot... (m. r.)

Naponta 2 előadás !! a Marosparti mozgószínházban. !! Ma a „Válóperes nő" VIVAN GIBSON-nal.

HIREK.

Menetellen az Európa—Amerika reptés.

A Junkers-gépek az idén nem kísérik meg az újabb startot. — Amerikából új repülőik indulnak az Océán legyőzésére.

(Az Aradi Közlöny távirati tudósítása.) A Junkers-művek vezetősége megbeszéléseket folytat a legközelebbi Océánrepülés startjára vonatkozólag. A művek vezetőségének véleménye szerint a Bremen bebizonyította, hogy alkalmas az Océánrepülésre és ez egy oikkal több arra, hogy az újbóli startnál mindent elsietést mellőzzenek. Egyelőre nincsen szó újabb startról, részint az időjárási viszonyok, részint más okokból. A Junkers-művek ugyanis most tárgyalásokat folytat a biztosítótársaságokkal is, hogy a bebiztosított gépek biztosítását írják át az újabb startra. Ezekről a tárgyalásokról függ főleg az újabb indulás. Sachsenberg, a Junkers-művek egyik igazgatója kijelentette, hogy az ő véleménye szerint nagyon kérdésessé vált, hogy a Junkers-gépek ebben az évben még átrepülnek-e az Océánt. A legközelebbi időre nagyon kedvezőtlen időre van kilátás és különben az irországi és újföldi ködtől félnék. A Junkers-művek ezzel a repüléssel propagandát akarnak csinálni az Océánon át való személyforgalomnak és ezért nem szabad újabb kudarcot megkockáztatni.

A Corriera dela Sera mai számában azt a szenzációs hírt közli, hogy a német és francia Océánrepülő kudarca után most ismét az amerikaiak startolnak az Océán átrepülésére. Berthaud pilóta Newyork és Róma közt akarja az utat leszállás nélkül megtenni, s erre már hetek óta készül. Őt az Old Glory (Régi Dicsőség) már készen áll a startra és még ezen a héten indul nagy utúira. A gépen a pilótán kívül Hill mechanikus is utazik. Az időjárási viszonyok rendkívül kedvezőek az átrepülésre, mivel azok a nyugati ellen szelek, amelyek meghúzták Risztcsék vállalkozását, előnyösök azoknak a gépeknek, amelyek ellenkező irányból indulnak. Berthaud reméli, hogy rekordidő alatt sikerül az Océán átrepülése. Az utvonat 2300 kilométer és a pilóta a déli irányt választotta Gibraltár felé, ahonnan a Földközi tenger felett repülve akar Rómába jutni. A Newyorki olasz kolónia lázasan várja a startot, miután a pilóta az amerikai olaszok üdvözlő memorandumát viszi Mussolinihez. A gépet különben egy olasz mérnök készítette.

— A kormány segélye az aradi jégkárosultaknak. A jégverések és más elemi csapások igen nagy pusztítást végeztek — mint ismeretes — nemcsak Aradmegyében, hanem egész Erdélyben és a Bánátban. A völgyekben még kilátás van némi termésre, a magasabban fekvő helyeken azonban inség vár a lakosságra. A jelenlegi erdélyi körúton levő Tatarescu kisebbségi miniszter utjának legfontosabb programpontja Erdély és a Bánát inséggel fenyegetett vármegyéinek felségélyezése. A felségélyezés ügyében Teuson (Tövisen) megbeszélést tartottak, amelyen őt vármegye prefektusa vett részt, köztük Georgescu János Aradmegye prefektusa. Az értekezleten, amely a teusi hálmason Tatarescu miniszter szalonkocsijában folyt le, Aradmegyét Georgescu János prefektus, Clujmegyét Hodor Viktor belügyi vezérfelügyelő, Alsófehérmegyét Vanciu, Turdamegyét Peter Iulian vezérfelügyelő és Hunyadmegyét Stasescu prefektus képviselte. A miniszter a táviratilag odaérkezett prefektusokat felszólította, tegyenek részletes jelentést a megyéjükben uralkodó helyzetről. Mindegyik megjelent prefektus igen szomorú képet festett megyéje helyzetéről, a legtragikusabb a helyzet azonban Aradmegyében, ahol 90 község határát verte el a jég. A miniszter a jelentések után közölte a prefektusokkal, hogy a kormány sürgősen intézkedik a nyomorgó lakosság gabona szükségletének fedezéséről.

— A görög királyi pár üdülése. Veldezből táviratozzák: György görög exkirály és Elisabeth királyné ma több hetes üdülésre Veldezből érkeztek. Az exkirályi párt Sándor jugoszláv király és Mariora királyné fogadták. A királyi vendégek számára Sándor király saját villáját engedte át.

— Véres zavargások Oroszországban. Moszkvából jelentik: A fémmunkások bérének csökkentése miatt nagy zavargások törtek ki. A kivezényelt csapatok a tömegre lőttek, eddig 15 halott és 13 súlyos sebesült van.

Nagykorosították Ileana hercegnőt.

A királyi család tanácskozása Ferdinánd király végrendeletének végrehajtásáról.

(Az Aradi Közlöny bucaresti-i tudósítójának távirata.) Az igazságügyi miniszter hivatalosan beiktatta és tudomásul vette Mária özvegy királyné ama nyilatkozatát, amelyben kéri, hogy Ileana hercegnőt nyitvánítsák nagykorúnak, miután betöltötte 18-ik életévét. Ezzel kapcsolatosan jelenti bucaresti-i tudósi-

tónk, hogy Mária özvegy királyné, Elena anyakirályné és Miklós királyi herceg Bratianu Ionel miniszterelnökkel együtt tegnap Barbu Stirbey brassói kastélyában voltak dejeuneren. A miniszterelnök ebéd után hosszabb megbeszélést folytatott a királyi család tagjaival Ferdinánd király végrendelete több pontjának végrehajtása ügyében.

Oriási erdőtüz pusztít Délfranciaországban.

(Az Aradi Közlöny párisi tudósítójának távirata.) Nagy erdőtüzek pusztítanak a dél-francia partvidéken a Riviera és Korzika között. A tűz több közeli falura is átsapott, sőt néhány közeli fürdőhely szállodái is leégtek. Korzika szigetéről is nagy pusztításokat jelentenek. A tűz teljesen körülzárta Bonifazio, Porto és Veccio városokat és szétrombolta a telefon- és táviróvezetékeket. A lakosság éjjel-nappal talpon van és védekezik a pusztító

tűzgyűrű ellen. A belügyminiszter és a hadügyminiszter tegnap este hosszas tanácskozást folytattak a tűzvesz elfojtása ügyében és elhatározták, hogy Délfranciaország valamennyi helyorségét mozgósítják a mentési munkára. A tüzet — az eddigi jelentések szerint — a birkapásztorok vigyázatlansága okozta. Az esti jelentések szerint a tűz mindinkább terjed és 35 kilométer szélességben Cannes felé vonul, amelyet most szintén nagy veszély fenyeget.

— Gyászmise IV. Károly exkirályért. Bécsből jelentik: IV. Károly, elhunyt magyar exkirály 42-ik születésnapján a kapucinusok templomában gyászmisét tartottak, amelyen sokan jelentek meg. Amikor a templomból a mise végeztével az emberek kijöttek, Wolff ezredes, a császárhű néppárt elnöke beszédet tartott. Amikor ezeket a szavakat mondotta: — Le a vörös Béccsel, éljen a fekete-sárga lobogó és a Habsburgok szociális uralma; a jelenlévő rendőrtiszt betiltotta a beszéd folytatását.

— Felépítették a világ két legnagyobb hajóját. Londonból jelentik: Most készült el a világ két legnagyobb hadihajója. Az egyik hajó, a Rodney, hét millió fontba került, öt és fél éven át készült és hossza 217 méter, szélessége 31 méter, 35.000 tonna súlyu és 26 ágyúval rendelkezik.

— Az erdélyi grafikai munkások kulturünnepe Oradeán. Felemelően szép kulturtörökést igazoló ünnepséget tartottak vasárnap Arad, Cluj, Timisoara és Oradea grafikai munkásai Oradeán, melynek keretében dalversenyt is beleillesztettek. A műsort a clujiak szimfonikus zenekara nyitotta meg Adam Postilionnyitánnyal, utána Urzica György és Mark Pál beszéltek, majd mint a műsor főszáma a dalverseny következett, melyben az aradiak, a tavalyi győzők versenyen kívül szerepeltek. A clujiak nyitották meg a versenyt, utána következtek a timisoaraiak s végül az oradeai dalosok énekeltek. A döntő zsűrinek ugyancsak nehéz dolga akadt a győztes megállapítását illetőleg, mert a clujiak és az oradeaiak teljesítménye ugyszólván egy színvonalon állott. Végül is az ideai serleget Oradeának ítélte oda. Az aradiak versenyen kívül nagyon szépen szerepeltek. Bogdány karnagy vezetése mellett Zichy: „Szerenád”-jában figyelemre méltó nyújtottak annak finom előadásával, s az aradi nyomdászdalosokat a közönség meleg ünnepelésben részesítette.

— Fizetéképtelen lett a timisoarai Farmacon. A timisoarai Farmacon gyógyszerüzem egyik tulajdonosának, Ernst Aladárnak emlékezetes öngyilkossága megindította azt a lavinát, amely ennek a cégnek anyagi összeomlását idézte elő. A Farmacon a múlt héten kénytelen volt fizetéképtelenségét bejelenteni, amiről hitelezőit levélben értesítette. A passzívák tizenegyet és fél millió lejre rúgnak, amivel szemben az aktívák mindössze ötfélt millió lejt tesznek ki. A passzívából három és fél millió árutartozás, a többi tizenegyet millió pedig készpénzkölcsön. A hitelezők értekezletre jöttek össze, amely igen zajos volt. Végül elfogadták Huszár Odón dr. ügyvédnek azt a javaslatát, hogy a cég üzemet azonnal állítsák be és az üzletkezelést három évre visszamenőleg vizsgálják felül. Kimondták, hogy a cégtulajdonosok családtagjait a hitelezők névsorából törlik. A hitelezők részéről azt az ajánlatot tették a Farmaconnak, hogy igyekezzenek valamely más hasonló szakmájú temesvári céggel tárgyalni, nem volna-e hajlandó a Farmacont átvenni. Alkítólag ilyen átvételre lehetőség van, amely esetben a hitelezők is jobban járnának.

— Eljegyzés. Solyomán Erzsébet és Kauten Lajos jegyesek. (Mindem külön értesítés helyett).

— Döntés előtt az olasz anarchisták ügye. Bostonból jelentik: Tegnap reggel fél 4 óra tájban Északmiltonban felrobbantották Lewis Mac Hardy házát, aki hét esztendővel ezelőtt esküdtbirája volt annak az esküdtzsűznek, amely Saccot és Vanzettit halálra ítélte, Mac Hardy otthon volt, amikor a robbanás történt, felesége, leánya és három fia társaságában. Mind vágott, vagy zuzott sebet kapott. A ház teljesen rombadólt és a tűzoltóknak kellett a romok alatt lévőket kimenteni. Newyorki jelentések szerint ma ült össze Massachusetts állam legfelsőbb törvényszéke, amely előtt Hill védő többórás beszédben fejtegette ki az első eljárás különböző tévedéseit. Számos bizonyítékot terjesztett erre vonatkozólag a bíróság elé.

— Aradvárosi tisztviselő halála. Ma délelőtt hosszas betegeskedés után meghalt Vatian András városi ellenőr. Temetése pénteken délután 4 órakor lesz. Az elhunytban Vatian Aurél volt polgármesteri titkár, a pénzügyi szolgálat tisztviselője bátyját gyászolja. A halálhír vétele után felvonták a város házára a gyászlobogót.

— Albánában elfogtak egy jugoszláv kémét. Zágrábból jelentik: A rendőrség Skutariban letartóztatta Csauca orvostanhallgatót, azzal gyanúsítva, hogy a jugoszláv kormány politikai ügynöke, aki kormányától 30.000 frankot kapott árulásért. Noha a vizsgálat ártatlanságát derítette ki és el is rendelték szabadlábra helyezését, a valómai konzul közbenjárására ismét őrizetbe vette a rendőrség és továbbra is fogvatartja.

Kinzó aranyeres panaszait biztosan csak a HAEMORSAN szünteti meg.

— Augusztus 28-án, vasárnap lesz Uj-aradon, a Kornett-féle vendéglőben az aradi nyomdászok jótekonycélú kerti ünnepéllével egybekötött táncestélye, mely minden tekintetben egyike lesz az idei nyári szezon legszebb mulatságainak.

— Felhívás a katonakötelesekhez. Az aradi rendőrség katonügyi osztálya ezúton hívja fel az alább felsorolt katonaköteles ifjakat, hogy katonai behívóparancsuk átvétele végett e hó 18-án, csütörtökön délelőtt feltétlenül jelentkezzenek a katonai ügyosztályban. A jelentkezésre kötelezett ifjak névsora a következő: Nádray András, Gyongyan Sándor, Németh Miklós, Mohos Zoltán, Issekutz Kálmán, Károsi Ernő, Thau Ernő, Stern Oszkár, Hady Antal, Vatian Titus, Hoffmann Gyula, Moldovan János, Botis Virgil, Botis Emil, Székely György, Schmitzer Alfonz, Károly Ferenc, Samu Dezső, Hammer Dezső, Szabolcsi Adalbert, Platz T. László, Vulcu János, Unger Gyula, Hecht Andor, Makos Zoltán, Radu Miklós, Runadi Imre, Németh Ferenc, Czeiler Andor, Moldovan P. Ionel, Gerő Sándor, Körömy László, Ponta Péter, Holländer János, Salgó Miklós, Nagy László, Pécsi Odón, Reinhart Kálmán, Merksamer Imre.

— **Megalakult az új görög kormány.** Athénből jelentik: Zaimis miniszterelnök megalakította az új kormányt. A belügyi tárcát egyelőre magának tartotta meg. Az új kormány ma letette az esküt és hétfőn ül össze.

— **Aláírták a német-francia kereskedelmi szerződést.** Párisból jelentik: A Havas-ügynökség közlése szerint a német-francia gazdasági tárgyalásokat befejezték és a szerződés tervezet új szövegét a német kormány elé terjesztették jóváhagyás végett. A német jóváhagyás után ma délelőtt tíz órakor megtörtént a szerződés aláírása a kereskedelemügyi miniszteriumban.

— **Műkedvelő előadások Ghirocon (Gyorkon).** A ghioroci (gyoroki) műkedvelők augusztus hó 20-án, szombat este 9 órakor és 21-én, vasárnap délután 6 órakor a Schmidt-féle vendéglőben (Zöld-kert) műkedvelő előadást tartanak, melynek programja a következő: 1. Konferánsz. 2. Aktuális strófák: Mészáros Sándor. 3. Vadnai László: Öfensége szobája. Kis komédia. Szereplők: Biszák Sári, Székely István, László Nándor. 4. Román tánc. 5. Szőke Szakáll: Vonós négyes. Bohózat. Szereplők: Masznyik Gizi, Biszák Sári, Quitt Lily, Juhász József, Veres József, Mészáros testvérek, Kocsis István. 6. Szavalt: Quitt Lily. 7. Zilahy Lajos: Az ökör. Parasztkomédia. Szereplők: Juhász József, Merschenbach Matus, Mészáros Sándor, Kocsis István, László Nándor. 8. Ének cigányzene kísérettel: Szilvádi Jánosné és Markovics Emma. 9. Női Károly: Az oroszlan-szelidítő. Bohózat. Szereplők: Maszny Csöppi, Juhász József, Székely István, Veres József, László Nándor. A műkedvelői előadások rendezője Juhász József, aki már több ízben rendezett hasonló előadásokat és épen ezért a mostani előadások iránt nemcsak a községben, hanem az egész Aradhegyalján igen nagy az érdeklődés. Az előadások tiszta jövedelmének egyrészt állandó színpad megteremtésére, másik részét a gyoroki jégkárosultak javára fordítják.

— **Kína szovjeturalom alá került.** Sanghából jelentik: A kínai események újból szenzációkat hoznak. A nap érdekessége az, hogy Borodin, a szovjet megbízottja, aki néhány nappal ezelőtt még a kínaiak fogságában volt, ma ismét hatalom Kínában. Feng Ju Sziang tábornok, aki néhány nappal ezelőtt még fogságba vetette Borodint, ma külügyi biztosnak nevezte ki, ami azt jelenti, hogy a forradalmi Kína egysége ismét helyreállott a szovjet protektorátusa alatt. A déli csapatok visszavonulása egyre tart. A nankingi lakosság egyrésze Sanghaiba menekült. A csapatok között teljes a fejtelenség, nem tudják, kinek a vezélése alá tartoznak. Hir szerint a nankingi kormány valamennyi tagja Pekingbe érkezett, ahol beadják lemondásukat. Nankingban pánik van, mert attól félnek, hogy a vezérek között ismét konfliktus lesz.

— **Öngyilkos lett a pesti pünkösdi királynő.** Budapestről jelentik: Székely Ibolyka, az 1925-ben rendezett szépségverseny első győztese, a pünkösdi királynő, ma öngyilkosságot követett el. A leányt a szépségverseny után a Star-filmgyár szerződtette a Csodadoktor című magyar vígjáték fő női szerepének eljátszására. A darab azonban megbukott és a filmgyár ezután nem adott neki több szerepet. A szegény leány annyira megszokta a fényűző életmódot, hogy nem bírta elviselni a szegénységbe, a szürkességbe való visszatérést és ma megmérgezte magát.

— **Merénylét a párisi orosz konzul ellen.** Párisból jelentik: Tegnap az orosz konzulátuson egy fiatal orosz nő rálőtt a konzulátus vezetőjére. Kihallgatása alkalmával elmondotta, hogy négyhónapos gyermekével a legnagyobb nyomorban él és vissza akart utazni Oroszországba. Azonban már kétszer utasították el a követségen azzal a kifogással, hogy még nem jött meg Oroszországból a beutazási engedélye. Miután harmadszor is eredménytelenül járt a követségen, elkeseredésében rálőtt a konzulra.

— **Megtört a családirtó kőműves.** Budapestről jelentik: Megírtuk Ferenczi Pál volt elűjtött kőművesmester négyszeres családirtását. A rendőrség intézkedésére tegnap Balassagyarmatról két csendőr érkezett, hogy a családirtót Kisbodonyba, a tett színhelyére vigyék, ahol exhumálják a holttesteket. Ferenczi teljesen megtört.

Felrobbantottak egy kaszárnyát Galatiban

Titokzatos lovasok rejtélyes támadása egy municióraktár ellen.

(Az Aradi Közlöny galati-i tudósítójának távirata.) Tegnap este felrobbant a Galatiban állomásozó 11-ik gyalogezred kaszárnyájának udvarán elhelyezett helyőrségi munició raktár. Az első robbanás óriási riadalmat okozott a város lakói között is. A robbanások négy órán keresztül ismétlődtek és emiatt a kaszárnyát csak nagy nehézségek árán sikerült megmenteni. Egy főhadnagy és egy közkatona megse-

besültek. A vizsgálat megállapította, hogy a robbanást bűnös kezek okozták. Este kilenc órakor két lovas jelent meg a raktárnál és többször rálőtt az őrségre, amelyet azonnal alarmláncoltak, de a támadóknak sikerült eltűnniök a barbár uton. A katonai ügyészség a legszigorúbb vizsgálatot vezette be a tettesek elfogatására.

Aradi nagykereskedő tragikus balesete

Szabó Albert üvegnagykereskedő a ballábán nyílt törést szenvedett. — Még az éjszaka folyamán megoperálták a súlyosan sérült nagykereskedőt.

(Arad, aug. 17.) Megdöbbentő szerencsétlenség tragikus áldozata lett ma délután 5 óra tájban Szabó Albert, az ismertnevű és közbecsülésben álló aradi üvegnagykereskedő. Véletlen baleset következtében oly súlyos kimenetelű szerencsétlenség érte, hogy ballábán valamivel boka felett nyílt törést és ezenkívül térde felett inzulódást szenvedett. A megrendítő katasztrófa részleteiről az alábbiakat jelenti munkatársunk:

Ma délután nagyobb üvegszállítást eszközöltek Szabó Albert aradi üvegnagykereskedőnél és a cégtulajdonos előrehaladott kora ellenére, szokásához híven ezuttal is aktív részt vett a szállítás lebonyolításában. Így történt, hogy a rakodást siettetve, maga is odaállt, hogy segítsen embereknek, s közben négy egymásra rakott, áruval feltöltött, hét mázsa súlyt képviselő ládát igyekezett megtámasztani, hogy a rakodó emberek könnyebben dolgozhassanak. Meg nem állapított okból azonban a ládák megbillentek s teljes terükkel Szabó Albertre zuhanva, a földre terítették az öreg urat. A cég alkalmazottjai nyomban Szabó Albert segítségére siettek és nagynehezen kiszabadították őt a lábára és az alsó testére borult ládák alól. Szabó Albert azonban nem tudott ismét lábára állni, mert, amint nyomban kiderült, bal lábát bokánál nyílt törés érte, az egész lábfej hátrafordult és egy csontszilánk több centiméteres hosszúságban átfúrta a húst és a bőrfelületet, sőt keresztülzakította Szabó Albert harisnyáját is. — Ezenkívül az alsó combon inszakadást és súlyos inzulódást is szenvedett. Az igen súlyos állapotban levő, s rendkívül fájdalmak ellenére is eszméletlenül maradt nagykereskedőt fölszállították a laká-

sába és rögtön értesítették dr. Róthi Marcell magánorvost, dr. Posgay István igazgató-főorvost, dr. Löwinger Miksa v. kórházi főorvost, valamint dr. Moga Kornéliát, akik megérkezve gyors konzultációt tartottak Szabó Albert fölött, megállapították a boka feletti nyílt törést s az inzulódásokat. Majd elaltatták Szabó Albertet és a formánklivili lábfejét nagynehezen helyzetették. Utána úgy döntöttek, hogy csak gyors operatív beavatkozás segíthet Szabó Alberten. Ezért ma este fél nyolc órakor a közben értesített mentők dr. Posgay szanatóriumába szállították a súlyosan sérült Szabó Albertet, ahol nyomban Röntgen-felvételt készítettek a sérült lábáról, s a felvétel, igazolva az orvosok feltevését, szintén gyors operatív beavatkozást sürgetett. Így a késő éjszaki órákban dr. Posgay István és dr. Schmidt János együttes operációt végeztek Szabó Alberten, amelynek eredményéről azonban lapzártáig semmitsem sikerült megtudnunk.

A család Szabó Albert szerencsétlenségéről táviratilag értesítette fiát, Szabó Sándort, aki jelenleg Párisban lakozik, Pogány Móricnét, Budapesten lakó leányát és hazaszállították őket. Orvosi vélemények szerint, ha komplikációk nem lépnek föl, úgy sikerül a súlyos sérülést szenvedett lábat megmenteni. Szabó Albert tragikus szerencsétlensége iránt egész Aradon mély, őszinte részvét nyilvánul meg, aki széles körökben nagy becsülésnek és tiszteletnek örvendett és most, balesete alkalmával a barátok, tisztelők egész seregének aggodó tekintete irányul Szabó Albert betegágya felé.

— **Az Aradi Iparosok Temetkezési Segélyező Csoport igazgatósága** f. hó 16-án tartott ülésén hozott határozatával kimondotta, hogy az iroda átköltözésével a belépést a „B” csoportba f. hó 22-éig meghosszabbítja. Módot akar nyújtani a vezetőség a belépésre mindazoknak, akik eddig azt elmulasztották, hogy családtagjaikat és önmagukat elhalálozás esetére biztosíthassák. Augusztus 22-ig beiratkozhatnak orvosi vizsgálat, korhatár és foglalkozásra való tekintet nélkül, azontul már 40 éven felüliek csak orvosi vizsgálattal és csak iparosokat lehet felvenni. A „B” csoport tagjai ugyanazokat a jogokat és előnyöket élvezik, mint az „A” csoport és elhalálozás után 10—16.000 lej segélyig jogosult. Mindenkinek érdeke, hogy önmagáról és hozzátartozóiról halálozás esetére is biztosítva legyen és erre módot ad a csoport vezetősége azzal, hogy a beiratkozási terminust e hó 22-éig meghosszabbította. Jelentkezni és beiratkozni lehet az új hivatalos helyiségben Str. Bratianu 18. sz. alatt földszint. (Az Iparos Otthon épületében.)

— **Szökött fegyverek és csendőrök véres harca.** Bucurestiből jelentik: Iasi mellett három rabló megszökött a toimesti fegyházból. A rablók és az üldözéstükre küldött csendőrök között véres összeliiközés keletkezett, amelynek során egy csendőr súlyosan megsebesült. A rablóknak sikerült eltűnniök a környékbeli erdőkben.

SPORT

— **O AMTE—AAC-meccs vasárnap.** Vasárnap délután a két régi rivális csapat fog megütközni az AAC-pályán. mindkét csapat szerepelteti jelenleg Aradon idős katonajátékosait és így a lehető legkomplettebben indulnak a küzdelemben. Előreláthatólag a következő csapatösszeállítások lesznek: AMTE: Czinczér—Gencsy, Csajka—Petró, Mikóczy, Ladányi—Blaskovits, Auer II., Stoffa, Mórócz, Auer I. — AAC: Baloghy—Singer, Kolumbán—Szabó, Pálinkás, Pfeiffer—Duffner. Török, Kenderessy, Kelly Kemény.

— **O Aradi versenyzők a marosvásárhelyi fajebkiállításán.** Augusztus 21-én Targul-Muresen (Marosvásárhelyen) országos fajebkiállítás és műkatorék verseny lesz, nagyszabású kerettel. Aradról biróként részt vesz Kovács Sándor, valamint Gyarmathy Géza hundsmaester. A versenyen indulnak Gyarmathy Géza Smoothhaired President simaszőrű foxija, valamint Palkovics András Tobbyja.

— **O Barátságos footballmérkőzés az AAC-pályán.** Vasárnap, f. hó 21-én az AMTE és AAC katonajátékosaival megerősödvé barátságos mérkőzést látszik. Előtte Hazena. Helyárak: 80, 60, 40, 35, 25 és 15 lej.

APOLLOBAN MA
szenzációs premier!

Nem szabad a szerelemmel játszani.

Pőszerepben
LILY DAMITA,
WERNER KRAUSS.

Az el. 5, 7 és 10-kor.
Mérésre kelt helyárak.

Volt prefektus halálos autószerencsétlensége

Tragikus versenyfutás a galati-i országuton.

(Az Aradi Közlöny galati-i tudósítójától.) Mint megirtuk, halálos autószerencsétlenség történt tegnapelőtt a Galati-Independenta közötti országuton, amelynek Grigorie Mihailescu galati-i polgármester, Tatovici volt megyei prefektus és feleségeik, valamint Ionescu soffőr estek áldozatul. Mihailescuék tegnapelőtt délből indultak el hazulról Szeben felé, ahol rokoni látogatást szándékoztak tenni. Induláskor Tatovici ült a volán mellé, később azonban, a nyílt országuton Mihailescunak adta át a kormányt, aki 75-ös sebességre kapcsolta be a motort. A hölgyek természetesen tiltakoztak a gyorsajtás ellen, azonban kérésüket csak tréfára vették, sőt Mihailescu 80-as sebességet is kapcsolt. Alig haladtak azonban néhány kilométert, amikor a motor különös zörejeket hallatott. Mihailescu ennek okát megkérdezte a soffőrtől, akitől azt a választ kapta, hogy alighanem motorhiba történt. Ez a körülmény aztán olyan hatással volt Mihailescura, hogy elvesztette biztonságát, egy téves kormánymozdulatot tett és en-

nek következtében a száguldó autómobil a következő pillanatban irányát veszve felborult és két szökkenés után az utmenti árokba fordult. Tatovici, Mihailescu és neje az autó alá kerültek, míg a soffőrt és Tatovicinét az esés ereje mintegy husz méterre a szántóföldre röpítette ki a gépkocsiból. Nekik szerencsére könnyebb sérüléseken kívül nagyobb bajuk nem történt, a többiek azonban súlyos belső zúzódásokat szenvedtek s egy arra haladó autó utasai haldokolva emelték ki őket a felborult autó romjai alól. Legsúlyosabban Tatovici sérült meg, akit kórházba szállítása után nyomban megoperáltak, azonban már késő volt, mert a volt galati-i prefektus a súlyos vérvesztés következtében rövidesen kiszorult. Az autószerencsétlenség többi súlyosan sérült áldozatait a galati-i Szt. Spiridon kórházban ápolják. Ide érkezett meg Averescu tábornok és Trancu-lasi részvéttávirata is, miután úgy Mihailescu, mint Tatovici, a néppárt köztiszteletben álló vezetői voltak a megyében.

Nyugati fővárost csinálnak Bucurestiből.

A főváros vezetősége nagyszabású tervekkel modernizálja a ma még balkáni jellegű fővárost. — Eltűnnek a lóvonatok, a piaci árusok. — Kiszélesítik a főuccákat. — Csatornázás és világítás készül Bucurestiben.

(Az Aradi Közlöny bucuresti-i tudósítójának távirata.) Lassanként minden eltűnik ebből a városból, ami a régi balkáni Bucurestire emlékeztet. Még csak pár évvel ezelőtt is lóvonatok bonyolították le a város közepén a forgalmat, most már csak két irányban közlekedik még a lóvonat, az összes többi vonalat már villamosították. A megmaradt két lóvasúti vonalon is kivonták a forgalomból azokat a kocsikat, ahol az utasok a kocsik két oldalán elhelyezett hosszú deszkán álltak, minden pillanatban kitéve annak, hogy egy szembejövő kocsi lesodorja őket a deszkáról. A szűk bucuresti-i uccákon lassan cammog ez az özönvíz előtti bárka és a kocsik vezetője, ahányszor egy kocsi jön szembe, rekedt hangon elkiáltja magát: Scara...! Azok, akik nem tudnak románul, bizonyosan azt hiszik, hogy a kocsivezető valami furcsa üdvözlést kiált át a szembejövő kocsinak, pedig csupán gyöngéden figyelmezteti a lépcsőn állókat, hogy huzódjanak beljebb, mert úgy lehet, hogy lesodródna a lépcsőkről. Lassan eltűnnek a bucuresti-i uccákról a lóvonatok, aminthogy a híres bucuresti-i „birzsárosok” is tűnőfélben vannak. Már hónapok óta nem adtak ki újabb bérkocsis-számot a fővárosban. A meglevő bérkocsisok is lassan kicserélik a kocsijukat autómobilra, a híres „moszkálók”, (a herélt orosz kocsisok) legnagyobb része már régen autó-tulajdonos lett. Néhány héttel ezelőtt adták ki a hatezredik autó számot... A híres bucuresti-i plüsskabátos, orosz módra öltözött birjarok is lassan eltűnedeznek, amint eltűntek a többi régi, jellegzetes bucuresti-i típusok. A kétkerekű taligával, egy hordóban vizet áruoló görögöt sem látni már a bucuresti-i uccákon, pedig valaha ezek a vízárusok látták el tiszta friss ivóvízzel a fél-várost. Pénzváltó bódékból is csak kettőt-hármat látni még a bucuresti-i uccákon. És a többi régi, balkáni városra emlékeztető típusok is lassan kivesznek. Már csak a külvárosban látható a petroleumárus, aki egy rudra akaszt két hatalmas kancsót és felveri az ucca csendjét, mikor éles hangon kiáltozza: Gáz... gáz... Bucurestiben mindig nagyon olcsó volt a petroleum és a bucuresti-i háziasszonyok nemcsak világításra használják a petroleumot, hanem ezzel gyújtanak be a kályhába és ezzel mosják a padlót. Kicsit szagos az így felmosott padló, de a petroleum hosszas sikálás nélkül is eltünteti a piszkot... Most, hogy az ugynevezett „mozgó kereskedő”-ket megrendszabályozta a főváros, nagyon megfogytakozott az „olteanok” száma is. Ezek az uccai árusok, legy meghajlított rudon két hatalmas kosarat cipeltek és a kosarakban minden benne volt, amire a bucuresti-i háziasszonyok csak szüksége volt. Főzelék, krumpli, hus, stb. A bucuresti-i háziasszonyok csak mostanában szoktak rá, hogy a napi szükségletüket a piacon

szerezzék be. Idáig az „olteanok” mindent házhoz szállítottak. Reggel hét órakor egy kosárral a fején jött a pék, hangosan végigdolgozta az uccát. Friss a kenyér, meleg a zsemle, itt a pék... Utána jött a zöldségárus, aztán a petroleumos, a faszenes, a husáruló, a tejes, a gyümölcsös, a friss-vizes. Mindegyik hangosan kiáltozva járta be az uccát és jaj volt annak, aki sokáig szeretett aludni és — történetesen az uccára nyílt az ablaka.

A főváros vezetősége teljesen nyugati mintára akarja átalakítani Bucurestiből. Kiszélesítik a Calea Victoriát és a többi főutvonalakat. Kidolgoztak egy városépítési programot. Előírták, hogy a központban — tehát a királyi palota és a posta között — csak héteemeletes házat szabad építeni. A Bratianu-köruton több mint ötven házat bontottak le és néhány év múlva, ha a lebontott házak romjait is elfogják takarítani, egy új, széles sugárutat nyernek. Az igaz, hogy e körut legforgalmasabb helyén egy földszintes ház még mindig pontosan az ucca kellős közepén fekszik, azonban remény van arra, hogy a kisajátítási per, mely vagy harminc éve folyik, rövidesen dűlőre jut és akkor a Bratianu-körut e szépséghibáját is el lehet tüntetni.

Most tárgyal a főváros egy amerikai tőkés csoporttal, egy tízmillió dolláros kölcsönről. Ezt a kölcsöntranzakciót úgy hajtják végre, hogy alakítanak egy részvénytársaságot, mely a kölcsön-adott összeget munka alakjában bocsátja a főváros rendelkezésére. Így a többek között kanalizálni fogják a fővárost. A Bucurestibe felránduló idegenek, akik csak a Calea Victoria környékén ismerősek, bizonyára nem is tudják, hogy a főváros még nincsen kanalizálva. Három saroknyira a Calea Victoriától, már nincsenek az uccák kanállissal és levezető csatornákkal ellátva. Csak egy kis záporosóra van szükség és akkor bokán felül hullámszik a víz az uccákon. Két évvel ezelőtt, amikor egy óriási felhőszakadás vonult végig a városon, akkor e sorok írója a Grivitei felső részén egy kis csatornán kelt át a Grivitei-uton hömpölygő hullámokon, mert

Urániában ma kettős műsor.

Artatlan Zsuzsi

Vígjáték 6 felvonásban. — Főszerepben: Lillian Harvey, Willi Fritsch.

Ezt megelőzi: Apacs szerelem.

Kalandor film 6 felvonásban.

Az el. 5, 7 és 10-kor kezdődnek. Méréseiket helyárak

Erzsébet Mozgó

Ma d. u. 1/2 7 és este 10-kor utoljára

IBOLYAFALÓ

A hasoncímű kiváló operette nyomán. — A legutóbbi idők legszépebb vigjáték-alkalma.

Főszerep: Harry Liedtke, Lili Dagover és Verebes Ernő

Holnaptól: „DAGFIN”, a legcsodásabb filmromok

Szép idő esetén az esti előadások a kerthelyiségben.

különben nem tudott volna talán még másnap sem hazajutni. Ha a főváros megkapja a kölcsönt, akkor nemcsak a város központját rendezik, hanem a külső részek világításáról is gondoskodni fognak. De természetesen rengeteg azoknak az uccáknak a száma, melyek világításáról — természetesen csak felhőtlen időkben — a jó öreg hold gondoskodik. Néhány év múlva új fővárosunk lesz... És akkor talán a gazdátlan, kóbor kutyáktól is megszabadítják Bucurestiből, ezektől a csontig lesóványodott páriáktól, melyek éhezve-fázva, de hűen megőrizték a főváros balkáni jellegét.

Válságban

a budapesti „Magyar Hirlap”.

A lap főrészvényese fünek-fának kínálja az újságot. — Simán megy a Budapesti Hirlap likvidálása.

(Az Aradi Közlöny budapesti tudósítójától.) A budapesti napisajtó egyik ismert organuma: a „Magyar Hirlap”, amely a „Világ” beszüntetése óta annak folytatásaként reggel jelenik meg és átvette a „Világ” radikális politikáját is, súlyos válságba került és jövője teljesen bizonytalan, annak ellenére, hogy a prágai, belgrádi és bucuresti-i kormányok koncessziója révén az egyetlen budapesti reggeli lap, amely az összes utódállamokba bemehet és egyaránt szabadon terjeszthető Csehszlovákiában, Jugoszláviában és Romániában.

A lap főrészvényese: Halasi-Fischer Ödön, magyar királyi kormánytanácsos, a Fischer Simon és társa selyem-nagykereskedés főnöke másfél év alatt közel hét milliárd koronát fizetett rá a „Magyar Hirlap”-ra, amely annak ellenére, hogy az összes utódállamokban terjeszthető, a legkisebb példányszámban megjelenő budapesti napilapok közé tartozik. Halasi-Fischer a nagy deficitet megelégette és több politikusként, akik gazdag barátokkal rendelkeznek, felajánlotta, még pedig teljesen ingyen, sőt az adósságokat is hajlandó volt maga kifizetni, ha akad valaki, aki átveszi.

Szó volt arról is, hogy Lázár Miklós, a legtehetségesebb újságírók egyike, „A Reggel” című hétfői lap kitűnő szerkesztője veszi át a lapot, egy pénzcsoport anyagi segítségével, azonban nemrégiben ez a kombináció is meghiúsult és most a „Magyar Hirlap” sorsa teljesen bizonytalan. A budapesti újságíró társadalom körében mindazonáltal remélik, hogy a Magyar Hirlap válsága rövidesen megoldódik és ez a nagymultu lap, amelyet évtizedekig Márkus Miksa, a Magyarországi Újságírók Egyesületének elnöke szerkesztett, régi tradícióhoz visszatérve, új vezetés alatti visszaszerzi elvesztett pozícióját.

A „Budapesti Hirlap” válsága szintén megoldás előtt áll. A kormány csendben likvidáltatja a lapot kiadó részvénytársaságot. Valószínű, hogy a likvidálás még az ősszel befejeződik, a hitelezők hozzájutnak követeléseik egy részéhez és a felszámolás befejezése után az egységes párt néhány tagjának részvételével új részvénytársaság alakul, amely átveszi a „Budapesti Hirlap” kiadását és teljesen reorganizálni fogja a lapot. Az új érdekltség máris tárgyalásokat folytat Herczeg Ferencel, akit a „Budapesti Hirlap” főszerkesztőjéül szeretne megnyerni.

A „Budapesti Hirlap” csődjének egyetlen áldozata illetékesen a Rákosi-család, illetőleg a lap nagynevű alapítója és negyven esztendőn át főszerkesztője, Rákosi Jenő, minden idők legnagyobb magyar publicistája, aki tudvalevőleg a „Budapesti Hirlap”-tól való távozása óta a „Pesti Hirlap” főmunkatársa és vezércikkírója.

Tizenhatan versengenek a hat színházi koncesszióért

Nem történt meg ma az előre beharangozott döntés. — Lapedatu miniszter megint elhalasztotta döntését a színházi koncessziók ügyében. — Hír szerint holnap kerül nyilvánosságra az új színházigazgatók névsora.

(Az Aradi Közlöny bucaresti-i tudósítójának távirata.) A kultuszminisztérium folyosója ma egészen megtelt arra a felhivatalos hírre, hogy Lapedatu miniszter ma dönt véglegesen az erdélyi színházi koncessziók ügyében. Déli egy óraker az azonban az illetékes ügyosztály igazgatója kijelentette, hogy a miniszter a döntést újra elhalasztotta és vagy a késő esti órákban, vagy csak holnap hozzák nyilvánosságra a minisztérium döntését; így tehát nem nagy a valószínűsége annak, hogy a koncessziók kiadása szeptemberre maradjon.

Alkalmunk volt különben Jean Dumitrescu vezérigazgatóval beszélni, akitől megkérdeztük, hogy igaz-e az a hír, mely Erdélyszerte elterjedt, hogy a minisztérium kerületi beosztást tervez és a többek között az oradeai (nagyváradi) színházat a clujai (kolozsvári) kerület hatáskörébe osztja be.

Dumitrescu igazgató a következőket jelentette ki munkatársunknak:

— Arról én is hallottam, hogy ezt a hírt terjesztik Erdélyben, azonban az én tudomásom szerint ez csak az egyik szakértőnek meghívott színházi férfi véleménye volt és még egyáltalában kérdéses, hogy a miniszter ezt az álláspontot fogadta volna el. A hír ilyen formában tehát nem igaz, ezt határozottan kijelenthetem. Például én a kerületi beosztás ellen vagyok és ezt természetesen el is mondtam annak idején a miniszter úrnak. Már most ugyanez az eset volna, ha én például önként kijelentem, hogy a miniszter az a régi koncessziós tervet alapján döntött. Ezt azonban kijelenthetem, hogy a miniszter minden valószínűség szerint igenis a régi princípiumok szerint fogja kiadni a koncessziót, azaz kiad koncessziót öt, vagy hat színházigazgatónak, pontosan annyinak, ahány rendelkezésre álló színház van Erdélyben. Ez a legegyszerűsebb megoldás, mert nem a színház tulajdonos város, hanem a minisztérium állapíthatja meg azt, hogy ki alkalmas és ki nem arra, hogy egy színházat vezessen.

Alkalmunk volt a koncessziókat kérő színházigazgatók listáját is megszerezni, melyből megállapítható, hogy összesen tizenhatan kértek koncessziót, ezek névsora a következő: Fekete Mihály, Szendrey Mihály, Janovics Jenő dr., Gáspár Jenő, Földes Mihály, Fehér Imre, Gróf László, Erdélyi Miklós, Vermes Béla, Román Valér, Ferenczy Gyula, Horváth Viktor, Róna Dezső, Leonardi, Vakar Vilmos, Maurer Béla.

Az eddig kiszivárgott hírek szerint öt, legfeljebb hat színházigazgató kap e kérvényezők közül koncessziót. Az érdekeltek természetesen felfokozott érdeklődéssel figyelik a miniszter döntését, amely az ő tudomásuk szerint is legkésőbb holnap nyilvánosságra kerül.

KÖZGAZDASÁG.

Az aradi pénzügyigazgatóság felhívása az aradi kereskedőkhöz

Augusztus végéig feltétlenül lebélyegezendők az újonnan fellektetett kereskedelmi könyvek.

(Arad, augusztus 17.) Az aradi pénzügyigazgatóság felhívja az érdekeltek figyelmét, hogy a kereskedelmi könyvek lebélyegzésére a pénzügyminisztérium által adott legvégső határidő augusztus hó utolsó napjával lejár. Miután pedig a lebélyegzésre adott határidőt a pénzügyminiszter már több esetben meghosszabbította, újabb halasztásról így szó sem lehet s ezért mindazok ellen, akik a lebélyegzést ezuttal is elmulasztják, a törvény teljes szigorával járnak el. A kereskedelmi köny-

vek vezetése tárgyában annyira már tisztázódott a helyzet, hogy a kereskedőkön és vállalatokon kívül mindazoknak az iparosoknak is kell vezetniük az új bélyegtörvény értelmében a kereskedelmi könyvet, akik a szolgáltatott munkán kívül a hozzávaló anyagot is adják, míg azok az iparosok, akik az anyag hozzáadása nélkül csak a kész munkát szolgáltatják, — tehát a foltozó cipész, foltozó szabó, képfaragó és így tovább — a törvény értelmében nem kötelesek kereskedelmi könyvet vezetni.

konkurrenciája következtében a fűtőolaj és benzin ára jelentősen esett. A petroleum ára is annyira lezuhant, hogy ma olcsóbb, mint huszonöt évvel ezelőtt.

= Oroszország nem vesz részt a nemzetközi gazdasági konferencián. Genfben jelentik: A szovjetkormány visszavonta azt az ígérését, hogy részt vesz a nemzetközi gazdasági konferenciával kapcsolatos munkában a Népszövetség gazdasági bizottságának ülésén, amely augusztus 23-án kezdődik.

Rádió-műsor.

Csütörtök, augusztus 18. Wien—Grác. 16.15. Szóbeszéd zene. 20.05. Szimfonikus hangverseny Clara Musil hangversenyénélvesztő közreműködésével. — Berlin. 16.30. A svinemündel fürdőzenekar hangversenye. 20.30. Vidám dalok. 21. Max Brod szerző estje. 21.30. Lisa Frank dalestje. 22.30. Tánczene. — Breslau. 20. A beutent madrigál kórus hangversenye. 21. Mozart hangverseny. 22.15. Kávéházi hangverseny, utána tánczene. — Brünn. 20. Részletek olasz operákból. 21. Fuvózenekari hangverseny. — Frankfurt. 16.30. Magyar délután. 20.15. Galsworthy: Ablak, vigjáték, utána Händel-hangverseny. — Leipzig. 16.30. Délutáni hangverseny. 21.25. Szórakoztató zene. — Milano. 20.45. Zenekari hangverseny. 23. Jazz-band. — Pozsony. 19.30. Verdi: Trubadur, opera. — Prága. 20.10. Vidám est. 21.20. Vigjáték. — Róma. 17.45. Zenekari hangverseny. 21.10. Színházi előadás. — Stuttgart. 20.15. Björnson, vigjáték, utána szórakoztató hangverseny. — Budapest. 9.30. 12. 15. Hírek, közgazdaság. 17.40. Kamarazene. 19.20. Kelemen Lajos magyar nótaestje, Kurina Simi cigányzenekarának közreműködésével. 20.30. Kisfaludy Károly három egyfelvonásos. 22. Pontos

Közélet, Ércel, Közlemények, Ugratverseny, uradnénnyek, utána az Emőke-kávéházból Kurina Simi cigányzenekarának hangversenye.

OSZI FÉRFI és NŐI DIVATLAPOK megérkeztek Sándor Ferenchez.

Bura Károly bucsuja

Reparál Erdély egyik legkedvesebb primása. — Meleg ünneptéssel bucsúztatták el a távozó cigányprimást.

(Az Aradi Közlöny oradeai tudósítójától.) Van úgy, hogy egy-egy cigányprimás valahogy nagyon-nagyon összeszűn egy város életével, éjszakájának lüktető, eleven darabja. Diszt, karaktert kölcsönöz, mint ahogy a magyar háznak diszt, szépséget ad a tulipános láda. Amiben minden van. Árvalányhaj, pörge kalap, lobogós ing, rigmusos mézeskalács-szív, irás is vagy rajta, amit kedves adott kedvesnek pirosuló emlék gyanánt. Egy-egy erdélyi primás hegedűjében, lelkének tulipános lédájában ott él a magyar nóta sok édessége, szépsége, szomorúsága, könnyes vigsága. Bura Károlyról szólnak e szók, akit mindenütt, ahol csak ália alá szorította a szárazfát, mindenki szívébe zárt. Arad lelkébe is mélyen belemuzsikálta magát és ezért mélyeséges fájdalommal dobban a hír: Bura Károly szülővárosától Oradeától (Nagyváradtól) is, de meg Erdélytől is, végső bucsút vett tegnap este a váradi színházban. Bura Károly reparál és lthagyja a bérce Erdélyt, megy fel Pestre véglegesen. Megy fel Pestre, mert ott a Kerepesi uton domborul egy kis sírhant és ez a földkupac Bura Károlynak hej! be sokat jelent: Radics Annának sírja halmozódik ott. A feleségé...

— Az a sír haz Budapestre mondja Bura Károly. Ott akarok lenni közel a Kerepesi-temetőhöz, ahol Annám szíve porlad. Ezért, csak ezért szakítottam le magamat szülővárosomból.

— Csöndes beszélgetés során emondja a lefűnt idők legszebb emlékeit. 1902-ben Borszéken Tisza István és a mánások primása volt már. Ott játszott Klotild főhercegnőnek és Ferdinánd bolgár cárnak. 1905-ben Balatonfüreden Szilágyi Dezsőnek, 1907-ben pedig Tátrafüreden Blaha Lujzának hegedűt. Egy évvel később a konopisti pusztán Ferenc Ferdinánd vendége volt, akitől remekbe készült, briliánsokkal díszített kézelőgombot kapott ajándékba. A háború kitörése előtt, 1914-ben Varsóban, a Bristolban játszott Bura. Itt mindennapos vendég volt Mihailovics és Nelikov herceg, akik nem tudtak betelni a váradi magyar primás művészetével. A háború alatt a 37. gyalogezred őrmestere volt Bura Károly és Károly királytól elismerő levelet kapott, a tisztikar pedig ezüsttel díszített cigarettatárcával ajándékozta meg. A tárcán ez a felírás van: „Bura Károly őrmesternek I. R. 37. tisztikara Belgrád, 1916 Szilveszter”.

Tegnap este bucsúzott el a váradi színházban Bura Károly. Meleg, feledhetetlen bucsúztartó, lelkes és mégis lájdalmas ünneplésben részesítette az örök Istenhozzádó mondó öreg Burát, a magyar társadalom nevében Kocsán János volt szenátor, a románság részéről Marcus István volt rendőrprefektus bucsúztatta a kiváló cigányprimást, akitnek végleges távozása az erdélyi magyar dalnak, a magyar muzsikának szinte pótolhatatlan vesztesége.

Felelős szerkesztő: RÉTHY JÓZSEF.

Cenzura Prefectura Judetului.

NYILTÉR.

E rovat alatt közöltékérei nem vállalunk felelősséget. PYRAM-PASTA lerakat és irodahelyiségeit megnagyobbitva Str. Marasesti (Kossuth-u.) 8. sz. alá helyezte át. Telefon 685 Kizárólagos képviselő: FRIEDMANN DEZSŐ

FLIT
Épüszít:
legyeket
szúnyogokat,
pókoskákat, molyokat,
svábbogarakat, hangyákat
és tojásaikat.

DISTRUGE
Muste
Piosnito
Molli

Bidon galben cu banda neagra

3186 Sárga tubus, fekete sávos áthúszattal.

Ventilátor készülékek, zseblámpák, Dura elemek legolcsóbban
VARGA & ROSENFELD
villamosági vállalatnál ARAD, Központi szálló mellett.
Csillár raktár! Telefon 808.

APRÓ HIRDETÉSEK.

AZ APRÓHIRDETÉSEK DIJÁT SZAVAK SZERINT SZÁMITJUK. Minden szó hétköznap 4, vasárnap 5 Lej, vastagabb betűvel 8, illetve 10 Lej. A legkisebb hirdetés ára 10 szóig hétköznap 40, vasárnap 50 Lej. A vastagabb betűvel kívánt szavak aláhuzandók. Az apróhirdetéseket előre kell fizetni. A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetési szöveget, amely eredeti alakjában nem közölhető, megváltoztassa. Hirdetéseket délután 5 óráig veszünk fel. Csak válaszbélyeggel ellátott kérezőösködésre válaszolunk. Ajánlatok, jelzés levelek továbbítására megfelelő postabélyeg csatolását kérjük. A kiadóhivatal telefonszáma 151. A hirdetésekre vonatkozó felvilágosítást a kiadóhivatal adja meg.

LEVELEZÉS.

SZÉPSÉGEM! Az elmaradt és soha nem pótolható csókokat örökké sajnálni fogom. Mikló csók. 4317

FURUNCULOL a legjobb szer mindennemű kóros (Paranousis) ellen. Kapható minden gyógyszerertáron. — Előállítja: **EGGER** vegyészeti gyár, Cluj.

HÁZASSÁG.

BIZTOS egzisztenciával rendelkező fiatal uriember oly megértő fiatal úrnő ömeretségét keresi házasság céljából. Kinek pár százezer lei hozománya van. Leveletet „Boldog egyetértés” jellegre teljes címmel kér az Aradi Közlöny kiadóhivatala. Diszkréció biztosítva. 4309

ALKALMAZÁS.

ONÁLLÓ varrónő házakhoz ajánkozik. vidékre megy. Cím az Aradi Közlöny kiadóhivatalában. 4305

INTELLIGENS árva leány. háztartásban jártas, főzést vállal 2 tagú családnak, vagy magános urhoz ajánkozik. vidékre elmegy. Választ „Árva” jellegre az Aradi Közlöny kiadóhivatala. 4306

KIPUTOLÉNY azonnali felvételt kér Salgónánál Arad, Strada Consistorialului (Batthyány-u.) 12. I. em. jobb. 1000

KERESTETIK egy jobb családból való leány, ki a fűszerszakmában háztartással bír és a román nyelvet beszéli. Cím Zelig Dávid Radna. 4277

KERESK azonnali belépésre egy nőt. len péksegédet, ki önállóan tudja a fűszerkészítést végezni. Klein Manó malomtulajdonos Stria. 4301

NAGYOBB gyermekekhez anyahelyettesnek menne uriaszony. vidékre is. — Gyermekeveléshez ért. nyelveket tanít. háztartásvezetésben jártas. Levelet az Aradi Közlöny kiadóhivatala. 4313

ÜZLETEK.

RAKTÁRHELYISÉG. betonos, emeletes kiadó. Str. Bucur, Bővebbet Str. Consistorialului (Batthyány-uccal) cukrászdában. 4316

LAKÁS.

BUTOROZOTT tisztá szobát keresek szeptember elsejére. Ajánlatokat „Különbejáratu” jellegre az Aradi Közlöny kiadóhivatala. 4307

KÜLÖNBEJÁRATU uccal butorozott szoba előszobával a város központjában kiadó. Bővebbet Neuländer & Kohn cégnél Str. Bratianu 4. 4314

OKTATÁS.

Tanárnő szeptemberben megkezdésére külföldön vizsgázó elemi és középső iskolát tanulókat tanítását. Cím az Aradi Közlöny kiadóhivatalában. 4308

VÉTEL ÉS ELADÁS.

URISZOBÁ, ebédlő, háló-, szalon, leány-szoba berendezések, börgarnitúra, fotelok, szőnyegek, íróasztalok, tükrök, festmények, szekrények, asztalok, székek, ágy, előszoba fal, függönyök, stóreok, asztalneműk, kredens, diványok, porcellánok, vitrintárgyak, díszágyak, scheslon, terítő, iratszékény, virágállvány, stb. eladó. Salgóné, Str. Consistorialului 12. sz. (Batthyány-u.) I. em., jobb. 1000

JÓKARBÁN levő zongorát készpénzfelvételével veszek. Cím az Aradi Közlöny kiadóhivatalában. 4310

CSERÉP 253 sz. duplafalcos, vörös, legjobb minőségű, legújantóább árban és kedvező feltételek mellett

Pollak Sándor gőztégelygyárban Aradon, textilgyár mellett. 1028

ANTIK és modern butorokat, műtárgyakat, antik poharakat, márkás porcellánokat, antik székákat, használt butorokat, szőnyeget, szervizeket, férfi ruhákat, fehérneműket, stb. bizományba veszek, azok magas árban való gyors eladásáról gondoskodom. Salgóné, Str. Consistorialului 12. (Batthyány-u.) I. em. jobb. 1000

Női harisnya azsuros cakkos szálú és „NIXE” cerna fától Lej 145.— Pamut harisnya 24.— Lejtől: Cerna harisnya erős, tartós 65.— Lejtől! Selyem harisnya 85.— Selyem harisnya 25.— Férfi és gyermek divat harisnyák, zoknik és patent harisnyák! Keztyük! Női reform nadrág mosó L. 68.— Cerna I. minős. L. 240.— Csipkék öltési választékban Str. Eminescu 13

Miért használom én

1. Mert az arkonőcső, amelyet a Tokalon puder tartalmaz, megakadályozza, hogy az orrom fényes legyen.

2. Mert a Tokalon puder tartósan megmarad az arcomon, még a legéresebb szélvívás, az eső, vagy a túlfűtött termekben való tánc által okozott izzadság ellenére is.

3. Mert nem tartalmazza a legparányibb erős, vagy kemény részecskéket sem, amely betömne, vagy kitérítene a porusokat és ezáltal bőrtájkákat, vagy kiütéseket okozna, amelyek arcbőröm szépségének árthatnának.

4. Mert a Tokalon puder nem szívja fel a bőr természetes nedvességét, nem szárítja ki a bőrt és nem teszi azt durvává, redőssé és ráncossá.

5. Mert véleményem szerint a Tokalon puder a legkönnyebb rizspor, amely egyben a legtápadóbb is. Tökéletesen egyesül az arc természetes színével. Tiszta és ártalmatlan.

6. Végül mert használata nagyon gazdaságos s így ez a puder magába foglalja mindazokat a tulajdonságokat, amelyeket a rizsportól kívánunk.

a TOKALON PUDERT?

Ha venni, eladni akar, hirdetést adjon fel hamar! Rendkívül olcsó az ára — negyvennyolc lejt tesz kockára.

MOTOREKE legjobb angol versenyen kívül motorfűrés. motorok, eredeti Lister. gvári árban Kovács Soma Társasánál Arad. 4294

Eredeti perzsaszőnyegekre kölesönt

folyóitok előnyös kamattal. Megbízottam Haász Albert Irodája Arad, Strada Eminescu (Deák Ferenc-u.) 12. szám. 16633

Régi, előkelő leánynevelő és tanintézet

az összes iskolatípusokkal és Villapensionátus svájci minta szerint Bécs villanegyedében.

B. FREYLER Nchfg. WIEN. I. Kofewratring 9. és XIII. Wenz Gasse 19 Tel.: 86—2—50. Tel.: 85—6—21. Kérjen képes prospektust és referenciákat

Utazó, ügynöki állást keresek fűszer, festék, cukorka, stb. szakmából. Címet kérek az Aradi Közlöny kiadóhivatalába. 4302

Makulatura, tiszta lappeldányok csomagolásra, 5 kgr.-os kötegekben kaphatók az Aradi Közlöny kiadóhivatalában.

Bogyó A. Arad, Str. Eminescu 13

Bőröndöket, ridikülöket legolcsóbbat és legjobbat

KRAMAROVICS bőröndösnél vásárolhat: Piata Avram Jancu 3. Javításokat elvállal. 8947

FRISS HAL

(harcsa és ponty) kapható csütörtökön és pénteken: Lutiwák József cégnél Aradon.

ŐRIZKEDJÜNK

az ártalmas arkonőcsők használatát! mert ezek rettenetes rombolást visznek véghez az arcon. A világ legszebb és legelőkelőbb főúri hölgyei a **Földes Margit Crémet** használják, mert zsirtalan, ártalmatlan és rögtön szépi!

Új daráló malom

liszt finomságúra őröl mindennemű gabonát 30 lejt mértermézsáknként. Szives pártfogást kér!

Kormon Gyula Arad, Str. Mărășești 71. (Kossuth-uccal). 3852

KÁVÉHÁZAKBAN, VENDÉGLŐKBEN, ÉTTERMEKBEN KÉRJE MINDIG AZ ARADI KÖZLÖNYT

